

Laajalan Leimo

N:o 3-4 2019 7€

Arkangeli
Hulvattomien patsaiden
ja monumenttien kaupunki

SISÄLTÖ

<i>Eeva-Kaisa Linna:</i> Arkangeli on kuuluisa puutaloistaan ja lankuilla katetuista jalkakäytävistään, mutta kaupungista löytyy myös huvattomia patsaita.	40
<i>Pekka Vaara:</i> Sata vuotta sitten pidettiin Vienan Kemissä kokous, jossa vedettiin itsenäisen Karjalan tasavallan valtiolliset rajat.	46
<i>Aila-Liisa Laurila:</i> Karjalan Sivistysseuran 113. vuosikokous ja huhtikuisen viikonlopun Heimopäivät pidettiin Jyväskylässä.	48
<i>Vera Tuhkanen:</i> Jutun toisessa osassa kirjoittaja kertoo sukunsa vaiheista Vienan Karjalassa Suomen ja Neuvostoliiton välisen sodan päättyttyä.	54
<i>Aila-Liisa Laurila:</i> Kirjoituskokoelma Meijän hierus - Esseitä karjalan kielestä sisältää 15 puheenvuoroa karjalan kielestä 20 kirjoittajalta.	57
<i>Marja Torikka:</i> Arvostettu kielentutkija, livvinkarjalainen Vladimir Dmitrijevitš Rjagojev menehtyi 28. maaliskuuta Petroskoissa.	58
<i>Aila-Liisa Laurila:</i> Valtakunnallinen kanteleseminaari kokosi noin 40 soittajaa, soitinrakentajaa, tutkijaa, opettajaa ja muita eri puolilta Suomea.	60
<i>Aila-Liisa Laurila:</i> Kalevalan päivänä juhlittiin, kun eepoksen uuden laitoksen julkaisemisesta tulee kuluneeksi 170 vuotta.	62
<i>Laukunkantajat:</i> Árpád Sailo ja Eeva-Kaisa Linna keskustelivat kuvanveistäjä Alpo Sailon elämäntyöstä ja perinnöstä.	70
<i>Kesän menovinkit:</i> Karjalan Heimo julkaisee jälleen kesän ajan tapahtumalistaa, joka täydentyy lehden seuraavissa numeroissa.	72

Karjalan Heimo

Karjalan Sivistysseura ry:n
jäsenlehti ja äänenkannattaja
– Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 –

Seura perustettiin vuonna 1906 nimellä Wienan Karjalaisten Liitto. Vuonna 1917 seuran nimeksi tuli Karjalan Sivistysseura ry. Seuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen sekä sivistystyön tekeminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen. Jäsenmaksuun sisältyy *Karjalan Heimo* -lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Lisätietoja seuran toiminnasta www.karjalansivistysseura.fi

Kannen kuva:

Stepan Pisakhov oli huvattomien tarinoiden kertoja, jonka henkilöt voivat vaikka ratsastaa kalalla.

Kuvaaja:

Tapani Kaukonieni.

Tarjota juttua lehteen

Karjalan Heimon aikataulua vuonna 2019

Lehden numero	Aineisto toimitukseen	Lehti painoon	Lukijoilla (arviopäivä)
5-6	08.06.	18.06.	03.07.
7-8	03.08.	13.08.	28.08.
9-10	28.09.	08.10.	23.10.
11-12	23.11.	03.12.	18.12.

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Karjalan Leimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen näyttenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja Aila-Liisa Laurila
0400 755 907
paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Lapinkaari 20 B 23, 33 180 Tampere
www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Marita Salonen
Pilkku-Tuotanto Oy, Tampere

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina, 100. vuosikerta.

Ilmoitushinnat

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €, 1/1 s. 430 €, 1/2 s. 300 €, 1/3 s. 235 €, 1/4 s. 185 €, 1/6 s. 140 €, 1/8 s. 115 €

Ilmoitusten toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: 050 5055 531
toimisto@karjalansivistysseura.fi
www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee ti-to klo 10-15, heinäkuussa suljettu.

Tilaushinta/jäsenmaksu

Lehden tilaushinta on 40 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 €, opiskelijajäsenet 15 € ja lehti sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Danske Bank
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Julkaisutoimikunnan puheenjohtaja
Senni Timonen
www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 20.4.2019

Oikeutta karjalankielisille

Minulle pääasia on se, että joku maksaa tästä. Tämä on työtä, eikä helppoa sellaista. Näin toteaa Yle Radio 1:n kanavalle livvinkarjalaksi kääntämiään uutisia lukeva **Natalia Giloeva** maaliskuun lopussa ilmestyneessä *Journalisti*-lehdessä. Lausunto viittaa siihen, että hänen palkkansa maksaja ei ole kansallinen radio- ja televisioyhtiö Yle vaan Karjalan Kielen Seura, KKS. Yhdistys on neuvotellut ja sopinut uutisten lähettämisestä Yle-kanavilla nelisen vuotta sitten. Tuolloin sovittiin, että seura huolehtii uutisten kustannuksista, mutta järjestelyn piti olla väliaikainen. Nyt ainakin KKS on alkanut toivoa, että Yle ottaisi kulut hoitaakseen.

Miksi kansallisen radioyhtiön ohjelmaa rahoitetaan yksityisesti, yhtiön ulkopuolelta? Mainitussa lehdessä antaa lausunnon myös yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston erityisasiantuntija **Robert Harms**, jonka mukaan karjalankielisten uutisten rahoitusmalli ei riko yhdenvertaisuuslakia. Näin on hänen mukaansa siksi, että karjalaa ei mainita Suomen lainsäädännössä.

Muistin virkistämiseksi todettakoon, että karjalan kielelle myönnettiin virallisen ei-alueellisen vähemmistökielen asema Suomessa kymmenen vuotta sitten. Asia vahvistettiin 27.11.2009 presidentti **Tarja Halosen** antamalla asetuksella. Kysymys oli kuitenkin vain Euroopan neuvoston vähemmistökieliä koskevan sopimuksen toteutumisesta Suomessa. Kieliperuskirja eli alueellisia ja vähemmistökieliä koskeva eurooppalainen peruskirja tuli Suomessa voimaan vuonna 1998. Karjala huomioitiin ensimmäisen kerran vuonna 2002 Suomen toisessa raportissa.

Peruskirjaa sovelletaan karjalan lisäksi romanin, venäjän, Inarin saamen, pohjoissaamen, kolttasaamen, ruotsin, tataarin ja jiddishin kieliin. Kieliperuskirjan voimaansaattamisesta annetun asetuksen muutos ei muuttanut karjalan kielen lainsäädännöllistä asemaa Suomen oikeusjärjestelmässä. Vähemmistökieliä kun ei ylipäätään tunneta Suomen oikeusjärjestelmässä. On tosin vaadittu karjalan kirjaamista perustuslain 17. pykälän kolmanteen momenttiin.

Mainitun asetuksen antamisen aikaan Suomessa oli noin 13 000 Raja-Karjalassa syntynyttä henkilöä, joista arvioitiin yli puolien puhuneen karjalaa ensimmäisenä kielenään. Vielä 1800-luvun lopulla karjalaa puhuttiin **Tapio Hämyksen** tutki-

muksen (2013) mukaan Raja-Karjalassa eli Salmin kihlakunnassa, johon kuuluivat Impilahden, Korpiselän, Salmin, Soanlahden, Suistamon ja Suojärven kunnat sekä Ilomantsin kunnan itäosan kylissä Pohjois-Karjalassa. Lisäksi karjalaa puhuttiin Kainuussa Suomussalmen ja Kuhmon kuntien kolmessa vienalaiskylässä Rimmissä, Kuivajärvellä ja Hietajärvellä.

Karjala ja sen eri murteet ovat siis täysin kotoperäisiä Suomen kansalaisten puhumia kieliä. Mielestäni kansallisella yleisradioyhtiöllä on velvollisuus palvella kaikkia kansalaisiaan tasa-arvoisesti. On häpeä, että uutiset kustannetaan yksityisesti – tosin kierättämällä valtion avustusrahaa yhdistyksen kautta! Suora reitti näyttäisi paljon oikeammalta.

AILA-LIISA LAURILA
Päätoimittaja

КОЕЛМА ТЕСТРОБИ
ПРЮТКОР

MATKALLA ISOISÄ IIVO KAUKONIEMEN JALANJÄLJISSÄ
VENÄJÄLLÄ, OSA 2

VIENANJOEN VARRELLA

Teimme veljeni ja kahden kälyni kanssa legendaariseksi kutsumamme matkan Pietarista Arkangeliin ja sieltä Solovetskiin ja Jyskyjärvelle. Isoisä Iivo Kaukoniemi oli matkannut vuonna 1916 ensimmäiseen maailmansotaan tsaarin armeijassa. Kuljimme hänen reittiään, tosin päinvastaiseen suuntaan.

Tietämykseni ja ymmärrykseni Arkangelista oli puutteellinen. Mielikuvissani se oli lähinnä kaukainen takapajula, arkkienkeli Mikaelin mukaan nimetty kaupunki, pohjoinen kauppasatama ja rähjäisiä, luhistuvia puutaloja, puutetta kaikesta, historia brittien ja ranskalaisten Pohjois-Venäjän intervention maihinnousupaikkana 1918, Arkangelin satama 500 ruplan setelin aiheena.

Halusin tietoa, mutta sitä ei ollut helposti saatavilla, oli tutustuttava useisiin lähteisiin. Sain luettavakseni **Eugenie Fraserin** elämäkerran *Talo Vienanjoen varrella* (1984), **Jevgeni Kokovinin** kirjoittaman kirjan *Lapsuus Solombalassa* (julkaistu ensimmäisen kerran 1947) ja **Jussi Konttisen** oppaan *Sankarimatkailijan Arkangeli* (2005).

Kirjojen kautta käsitykseni Arkangelista muuttuivat täysin. Eteeni avautui mielenkiintoinen kaupunki, jossa 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa oli vilkas elämä, sivistys kukoisti ja jossa vietettiin suorastaan kultivoinutta seuraelämää, käytiin teatterissa ja oopperassa, kerhoissa ja koukussa.

Runoilija Kozma Prutkville pystytetyssä muistomerkissä hän seisoo kirja toisessa ja sulkakynä toisessa kädessään kannon nokassa.

Kaupungin kupeessa, Vienanjoen suistossa yhden jokihaaran takana sijaitsi kiehtova Solombalan kaupunginosana, jonne **Pietari Suuri** rakensi Venäjän ensimmäisen laivatelakan. Solombalassa asuivat merimiehet ja telakkatyöläiset, joiden elämään ensimmäinen maailmansota ja vallankumous löivät leimansa. Siinä missä varakkaan Eugenie Fraserin kuvaaman Scholtzien perheen elämään mahtuu kulttuuria ja huivituksia, vain muutaman kilometrin päässä Solombalassa työläisperheiden pojat **Dimka Krasov** ja **Kostja Tšizov** elävät puutteessa.

Lapsuus Solombalassa kertoo elämänmenosta 1910-luvun Solombalassa ja Arkangelissa kahden kaveruksen, Dimka Krasovin ja Kostja Tšizovin silmin. Pojat leikkivät, uivat, kalastavat ja etsivät aarretta kuten pikkupojat missä päin tahansa maailmassa. Heidän arkeensa vaikuttavat myös aikakauden suuret mullistukset, ensimmäinen maailmansota ja Venäjän vallankumous, joihin on otettava kantaa. Dimkalle, Kostjalle ja Solombalan köyhälle kansalle valinta on selvä: punaisten puolesta valkokaartilaisia ja näitä tukeneita amerikkalaisia ja englantilaisia intervennttejä vastaan.

Eugenie Fraserin tai venäläisittäin Jevgenia Germanovna Scholtzin eli Ženjan, kuten hänen venäläinen lempinimensä kuului, tarina kertoo hänen venäläisistä sukulaisistaan ja erityisesti isoäidistä, babushkasta, jota kutsuttiin Jenjaksi. *Talo*

Vienanjoen varrella on Eugenie Fraserin puinen lapsuudenkoti – sen halusin matkallamme löytää. Vallankumoukseen päättyi elämä, joka oli täynnä iloa, luottamusta tulevaisuuteen ja rakastaviin ihmissuhteisiin, Eugenie ja hänen läheistensä oli kohdattava kuolema, jälkeensä jääneisyys ja maanpako.

Haluan kertoa yhden tapahtuman Eugenie Fraserin elämäkerrasta, sillä se on koskettava kuvaus ihmisten välisistä siteistä, rakkaudesta ja sinnikkyydestä. Ja matkustamisen vaikeuksista.

Kesällä 1880 Ženjan isoisä **Aleksandr Scholts** osallistui Arkangelissa eräisiin ristiäisiin. Raskaudesta huonovointinen isoäiti Jevgenia Scholts eli Jenja jäi kotiin. Hauskojen juhlien jälkeen Aleksandr oli hilpeästi hiprakassa ja hän päätti totuttuun tapaansa oikaista hevosellaan karsmialueen läpi. Vartijan kanssa käydyn kähämän seurauksena Aleksandr laukaisi vartijalta nappaamansa aseensa.

Vartija selvisi yhteenotosta, mutta Aleksandr tuomittiin karkotukseen Siperiaan. Uupumatta armahduksen eteen turhaan uurastanut asianajaja saapui Pietarista Arkangeliin hevoskyydillä hyytävän talven kuristuksessa. Oli vielä yksi keino: joulun ja loppiaisen aikaan tsaari myönsi armahduksia hänen puoleensa henkilökohtaisesti kääntyville lähisukulaisille.

Viimeisillään raskaana oleva Jenja päätti

lähteä matkaan. Hänen äitinsä **Anna Dmitrievna** lähti mukaan.

Matkaan lähdettiin kovassa pakkasessa troikan vetämällä kibitkalla (kuomullinen vaunu), naiset peiteltyinä karhunjalkoin ja saalein, mukanaan usean päivän eväät, kuskeina kaksi luotettavaa ajomiestä. Matka kesti päiväkausia kylmyydessä, lumipyryssä ja susien ulvoessa ympärillä.

Vuoden vaihduttua Jenja tapasi tsaari **Aleksanteri II:n** Talvipalatsissa. Liikuttunut Jenja puhkesi itkuun ja romahti lattialle. ”Minä tunnen tapauksenne. Minä lupaan, että teidän lapsellanne tulee olemaan isä.”

Kun kesällä matkustimme vajaan vuorokauden junalla Pietarista Arkangeliin kaikkiaan 1 226 kilometriä, mukavasti hyttimme vuoteilla lojuen, raiteiden kolkkeesta nauttien, mietin moneen kertaan tuota lähes 140 vuotta sitten tehtyä matkaa.

Jenja ja Anna matkasivat viikon verran taljoihin käärittyinä hyytävässä kylmyydessä, jossa pakkaneen jäätynä hevosten siiraimiin, eväinään lähtiessä paistetut pyyt, joita matkan varrella majapaikoissa pysähdettiin sulattelemaan.

Tieto Jenjan ja Annan paluusta kiiri heidän edellään Arkangeliin. Kun paluumatkaa oli tehty seitsemän päivää ja viimeinen kievari ennen kotia lähestyi, kohtasivat matkalaiset pitkän saattueen rekiä. Rieमितseva joukko ihmisiä oli tullut heitä vastaan. Tsaari piti sanansa ja Aleksandr palasi karkotuksesta perheensä pariin helmikuussa.

Eugenie Fraserin elämäkerrassa varakkaat asuivat kauniissa, vankkarakenteisissa taloissa ja köyhät harmaissa, ränsistyneissä mökeissä. Scholtsien perhe oli aikoinaan ostanut talon Olonetskaja ulitsalta, lähellä Vienanjokea. Talon ympärille perheen isoäiti loi ainutlaatuisen upean puutarhan, jonne tuotettiin taimia Skotlannista saakka. Puutarhassa oli lampi ja korkeammalle sijoittuva huvimaja, josta saattoi tarkkailla kaupunkia lähestyviä laivoja.

Talon paikka oli helppo löytää kysymällä, sillä Fraserin elämäkerta on Arkangelissa kovin tunnettu. Olonetskaja on nykyisin Gaidar ja tontti sijaitsee Vienanjoen tuntumassa. Talo on aikaa sitten purettu ja sen tilalla on nyt sairaala.

Meren läheisyys ja valtava Vienanjoki ovat leimallisia Arkangelille. Kaupunki sijoittuu Oulun – ystävyyskaupunkinsa – korkeudelle suistoalueelle pitkin joen itäistä rantaa 40 kilometrin pituudelta. Vienanmereen matkaa on kolmisenkymmentä

Tyypillinen venäläinen vaimo on kotilieden sydän, joka huolehtii kaikesta, myös itsensä siivittämisestä.

kilometriä, Solovetskiin runsaat 200. Joen vartta reunustaa upea bulevardi, ravintolat ja auringonottoaikat.

Hotelleita ja ravintoloita sekä viehättäviä kahviloita Arkangelissa riittää joka puolella. Asuimme lähellä rantabulevardia sijaitsevassa Dvina-hotellissa, joka oli vallan siisti ja korkeatasoinen. Kaupungin ravintoloiden ruokalistat ovat kiinnostavia ja uudenlaista keittiötä hakevia.

Huolimatta siitä, että Stalinin kaudella tuhottiin lukuisia historiallisia kirkkorakennuksia, on kaupungilla tarjottavanaan runsaasti kirkkoja katseltavaksi.

Kaupungissa on kohtalaisen vähän historiallista, vanhaa rakennuskantaa, mah-

taileva rakentaminen puuttuu. Kaupungin ilmettä kohennetaan kovaa vauhtia, eri puolilla remontoidaan vanhaa ja rakennetaan uutta, modernia. Kaduilla kävellessä syntyy huoli, ettei omaleimaisuus kärsisi länsimaisen rakennustyylin kustannuksella. Venäläisten arvostus kulttuuria kohtaan näkyy katukuvassa, esimerkiksi nukketheaterille rakennettiin parhaillaan uutta taloa.

Arkangeli on kuuluisa puutaloistaan ja lankuilla katetuista jalkakäytävistään. Pui-sia jalkakäytäviä emme enää onnistuneet löytämään ja suuri osa puutaloistakin on kaupungin alueelta jo hävitetty. Mutta ei onneksi kaikkia. Puutaloarkkitehtuuria

Boris Shergin oli kirjailija ja folkloristi, joka kirjoitti pomorien kielellä. Myöhemmin häntä syytettiin venäjän kielen pilaamisesta.

arvostetaan ja taloja onkin siirretty aivan rantabulevardin tuntumaan Tšumbarova-Lutšinskogo-kadulle. Viehättävä puutalojen reunustama katu on nyt kävelyalue, jossa on penkkejä, kukkaistutuksia ja muistomerkkejä historian merkittävillä henkilöille.

Talojen pohjoisen arkkitehtuuri miellyttää silmää, mutta katsojaa harmittaa, kun osa rakennuksista on kaupallisessa käytössä ja räikeät mainostaulut peittävät niiden seinää.

Isoisäni Iivo Kaukoniemi pysähtyi hetkeksi aikaa Arkangeliin matkallaan ensimmäiseen maailmansotaan. Hän on lähettänyt vaimolleen Annalle 26.6.1916 Petro-

gradissa päivätyn kortin, jossa on kuvattu nykyisen Tšumbarova-Lutšinskogo-kadun Vienanjoen puoleinen alkupää. Katu on silloin ollut nimeltään Pskovskij prospekt. Nykyisen nimensä katu sai vuonna 1921 nuorena kuolleen bolševikkijohtajan mukaan.

Arkangeli on täynnä patsaita ja monumentteja, joilla osoitetaan kunnioitusta menneisyydelle, kunniakkaille sodankävijöille, interventeille, Suurelle Isänmaalliselle sodalle 1941–1945, Leninille, merenkulkijoille ja hylkeenpyytäjille, taiteilijoille ja kirjailijoille ja maan äideille.

EUGENIE FRASER

Eugenie Fraser tai Jevgenia Germanovna Scholts eli Ženja oli syntynyt vuonna 1905 Arkangelissa. Ženja pakeni äitinsä ja veljensä kanssa kommunistihallintoa ja terroria vuonna 1920 Britanniaan. Eugenie Fraser oli jo 80-vuotias, kun hänen elämäkertansa *Talo Vienanjoen varrella* julkaistiin. Kirjassaan Eugenie, jonka äiti oli skotti ja isä venäläinen, kuvaa venäläis-skottilaista lapsuuttaan Venäjän vallankumouksen pyörteissä.

Vuonna 1990 BBC Scotland julkaisi kirjan pohjalta laaditun TV-dokumentin. Vuosina 1990 ja 1992 Eugenie Fraser kutsuttiin syntymäkaupunkiinsa Arkangeliin kiitoksena kirjasta. Vuonna 1994 Aberday-Dundeen yliopisto kutsui hänet kunniatohtoriksi arvostuksen osoituksena kirjastaan.

On hämmästyttävää, että Eugenie Fraser kykeni kirjoittamaan niin tuoreesti ja rakkaudella venäläisestä lapsuudestaan 60 vuotta syntymänsä jälkeen, oltuaan vuosikymmeniä poissa.

Kirja on lisännyt ihmisten ymmärtämystä Venäjää kohtaa, niin lännessä kuin Venäjällä. Eugenie, jonka ensimmäinen kieli oli venäjä, rakasti Skotlantia, äitinsä synnyinalueetta ja sen ihmisiä, mutta tunsi, että hänellä on venäläinen sielu, *ruuskaja duša*.

Fraser kuoli korkeassa iässä vuonna 2002.

JEVGENI KOKOVIN

Kirjailija **Jevgeni Kokovin** (1913–1977) syntyi ja kasvoi Arkangelin työläiskaupunginosassa, Solombalassa, eli lapsuutensa vallankumouksen melskeissä ja nuoruutensa neuvostovaltion varhaisvuosina.

Kokovin on ennen kaikkea Arkangelin ja pohjoisen Venäjän kuvaaja. Hänen tarinoissaan keskeisessä osassa ovat pohjoisen luonto: meri, vuolaat joet ja ikimetsät sekä pohjoisen kansa: merenkävijät, kalastajat, matruusit, telakkatyöläiset.

Suuressa isänmaallisessa sodassa kaatuneiden muistoksi pystytetty monumentti näkyy kauas merelle.

Muistomerkit kantavat mukanaan historiaa, kulttuuria ja yhteistä muistia.

Tšumbarova-Lutšinskogo -kadun patsaissa on hupaisaa hilpeyttä, joka saa katsojan hyvälle tuulelle.

Venäläiset vaimot – perheen yhtenäisyyden ylläpitäjät on tyypillisen venäläisen naisen muistomerkki, jossa ovat kuvattuna perinteiset perheen ja elämän symbolit: lapsi, kissa, kehruupuu. Nainen istuu kirja sylissään. Patsaan elementit kuvaavat naista, joka hoitaa kodissaan kaiken, mutta pyrkii samalla kehittämään itseään. Niin tyypillistä useimmille venäläisille naisille!

Boris Shergin kasvoi pomorikulttuurissa. Hänen patsaansa on kunnianosoitus kirjailijoille, filosofeille, ajattelijoille, ei kuninkaille eikä valloittajille. Shergin oli taiteilija, folkloristi ja kirjailija, joka kirjoitti pomorien murteella, ylikansallisesti ja maailmanlaajuisesti ajatteleva ihminen, jolla oli keskusteluyhteys Jumalaan. Patsaassa kirjailijan jalkojen juureen on asetettu monia mielenkiintoisia pieniä asioita, Arkangelin onnen linnusta kaksimastoiseen koch-purjeveneeseen, jolla rannikon pomorit matkasivat rajuna myrskyävällä Vienanmerellä.

Stepan Pisakhov oli lahjakas kirjailija ja tarinankertoja, taiteilija, etnografi ja maalauksen opettaja. Mutta ennen kaikkea hänen maineensa perustui hämmäs-

Tšumbarova-Lutšinskogo on vanhojen puutalojen reunustama kävelykatu, jossa tulee hilpeälle tuulelle.

tyttäviin hölynpölytarinoihin, jotka olivat tulvillaan pohjoisen elämää.

Pisakhovin satujen päähenkilö oli talonpoikainen Senya Malina, kirjailijan alter ego, joka oli kotoisin Uyman kylästä - iloinen kaveri, jokeri ja valehtelijana pahempi kuin Münchhausen. Hänelle mikään ei ollut mahdotonta: kuuhun voi vaikka lentää samovaarilla. Tšumbarova-Lutšinskogo -kadulla on Pisakhovin kunniaksi patsas, jossa komea pieni mies ratsastaa kalalla. Aihe pohjautuu vanhaan paikalliseen tarinaan.

Runoilija Kozma Prutkov oli sepite, jonka nimissä neljä kirjailijaa julkaisi satiirisia aforismeja, eläintaruja ja hölynpöyää. Prutkovin loivat runoilija **Aleksey Konstantinovitš Tolstoi** ja hänen kolme kirjailijaa serkkuaan.

Prutkovilla oli elämäntarina. Hän eli vuosina 1803–1863, teki elämäntyönsä tsaarin hallinnossa ja ryhtyi husaariksi vuonna 1820 vain komean univormun vuoksi. Hänen kunniakseen Arkangeliin pystytetyssä muistomerkissä runoilija seisoo kirja toisessa ja sulkakynä toises-

Leninin aukiolla kokoonnutaan edelleen, vaikka zumbaamaan.

sa kädessään kannon nokassa. Prutkovin tunnettuja säkeitä ja erilaisia runollisia ja symbolisia esineitä, kuten ruusuja, käärmeitä, miekkoja ja lintuja on kaiverrettu patsaan jalustaan.

Vuosina 1941-1945 käydyin Suuren isänmaallisen sodan kunniaksi sytytetty Ikuinen liekki palaa luultavasti jokaisessa kaupungissa, muistuttamassa menneisyydestä. Kolmikulmainen, 19 metrin korkeuteen kurottava muistopaasi paljastettiin vuonna 1965, ikuinen liekki palaa sen edessä ja monumenttia vartioi kolme hahmoa: nuori nainen, merimies ja sotilas. Muistomerkkiin on kirjoitettu: Pohjoisen asukkailla, jotka kaatuivat Suuressa isänmaallisessa sodassa. Muistakaa! Alueen 94 311 asukasta antoi henkensä isänmaamme vapauden ja itsenäisyyden puolesta. Ikuinen kunnia sankareille!

Leninin aukio oli tukeva tuulahdus menneistä ajoista. Kommunistit kokoontuivat siellä kulta-aikoinaan ja lähtivät sieltä marseilleen. Keskellä aukiota töröttävä vuodelta 1988 oleva Leninin patsas oli viimeinen Neuvostoliiton aikana pystytetty. Paikka on suosittu nuorten keskuudessa, siellä on tilaa rullalautailuun ja zumbailuun.

EVA-KAISA LINNA
Teksti
TAPANI KAUKONIEMI
Kuvat

livo Kaukoniemi lähetti tämän Petrogradissa 26.6.1916 päivätyn kortin vaimolleen Annalle. Kadun nimi oli silloin vielä Pskovskij prospekt. Kortti kuvaa kaupungin ulkopuolella olevaa tulipalaa.

- ▶ livana IV Julma perusti 1584 Vienanjoen jokisuistoon kaupungin nimeltään Novaja Holmogory, joka sittemmin nimettiin Arkangeliksi tunnetun arkkienkelin mukaan Arkkienkeli Mikaelin kaupungiksi.
- ▶ Pietari Suuri perusti Arkangelissa Venäjän laivaston ja ensimmäisen telakan ja kaupunki oli 1600-luvulla Venäjän merkittävin ulkomaankauppasatama.
- ▶ Asukkaita on nykyisin noin 350 000.

- ▶ Alueen elinkeinot ovat metsätalous, puunjalostusteollisuus, kalastus, öljy, timantit, avaruuskeskus, ydinsukellusvenetelakka. Jäänmurtajien ansiosta kaupungin satama on saavutettavissa myös talviaikaan.
- ▶ Kaupunki on yhdistetty etelään Vologdan kautta kulkevalla rautatiellä ja siellä on kaksi lentokenttää.
- ▶ Kaupungissa on kaksi yliopistoa sekä merenkulkuakatemia.

Karjalan itsenäisyysjulistus Vienan Kemissä helmikuussa 1919

Karjalan rykmentin komentaja eversti Woods kertoo muistelmissaan, miten tammikuun 1919 lopulla hänen puheilleen Vienan Kemissä tuli kaksi karjalaista upseeria pyytäen yksityisesti neuvoa Karjalan aseman järjestämiseen. Upseerit olivat ilmeisesti Nikolai Rugojev Kontokista ja Grigori Lesojev (Riiko Lesonen) Kivijärveltä.

Upseerit pyysivät myös lupaa tuoda Kemiin kokoukseen kyläpäälliköitä Uhtualta ja muista läntisen Vienan kylistä. Woods antoi luvan ja tuki muutoinkin karjalaisten hanketta. Hän oli kotoisin Pohjois-Irlannista ja oli hyvin perillä vähemmistökansallisuuksien vaikeuksista näiden yrittäessä irrottautua imperiumien kahleista.

Karjalan rykmentti oli syksyllä 1918 ajanut suomalaiset heimosoturit rajan taakse ja nyt oli aika tarttua ”Karjala karjalaisille”-hankkeen seuraavaan vaiheeseen. Karjalan valtiollinen asema oli ratkaistava ja oli löydettävä oikea etenemistie ja liittolaiset. Woodsin luvan saatuaan rykmentin johtomiehet kerääntyivät Kemiin pohtimaan, miten Karjalan asiaa vietäisiin eteenpäin. Mukana oli myös Muurmannin suomalaisessa legioonassa palvellut **Iivo Ahava**, joka oli siirtynyt brittien luvalla Kantalahdesta Kemiin ja ryhtynyt julkaisemaan Karjalan itsenäisyyttä ajanutta sanomalehteä.

Karjalaiset kaipasivat ammattipoliitikon neuvoja ja niitäkin oli saatavissa Kantalahdesta. Woodsin avulla saatiin Kemiin **Oskari Tokoi**, joka oli toiminut Suomesa sosialistisena kansanedustajana ja senaattorina. Tokoi vietti karjalaisten luona kaksi viikkoa nauttien brittien suojelusta.

Woodsin lailla Tokoi tunsikin myötämieltä karjalaisten itsenäisyyspyrkimyksiä kohtaan. Hän kantoi huolta myös suomalaisten aatetovereidensa kohtalosta ja ajatteli itsenäistä Karjalaa eräänä mahdollisena

sijoituspaikkana suomalaisille legioonalaisille ja eri puolilla Venäjää kurjissa oloissa viruville punapakolaisille.

Kemiin kokoontuneet karjalaiset perustivat tammikuussa ”Karjalan autonomian asiaa ajavani komitean”. Komitean nimissä he kutsuivat helmikuun 16. päiväksi koolle yleiskarjalaisen neuvottelukokouksen. Määräpäivänä Kemiin kerääntyi 15 valtuutettua, jotka lienee valittu nopeasti koolle kutsutuissa kuntakokouksissa.

Kokouksesta laaditun pöytäkirjan mukaan siihen osallistui edustajia Arkangelin kuvernementin Oulangan, Pistojärven, Kiestingin, Jyskyjärven, Voijärven, Uhtuan, Kontokin, Tunkuan, Vuokkiniemen ja Paanajärven kunnista sekä Aunuksen kuvernementin Rukajärven ja Repolan kunnista.

Pöytäkirjan mukaan kokouksen sihteerinä Iivo Ahava luki alustuksena ”kirjallisen esityksen Karjalan itsenäisyydestä, jonka muutamat karjalaiset isänmaanystävät olivat valmistaneet”. Oskari Tokoi kertoo muistelmissaan laatineensa Iivo Ahavan lukeman tekstin. Siinä perusteltiin historiallisen tilaisuuden koittaneen Karjalalle ”nyt vihdoinkin, kun ihmiskuntaa kauhasti rasittanut maailmansota on loppunut ja kansat käyvät uudestaan maailman rauhaa rakentamaan kaikkien kansojen itsenäisyysoikeuden perustella, näyttää myös koittavan aika, jolloin Karjalan kansan vuosisataiset unelmat Karjalan vapaudesta ovat mahdolliset toteuttaa ja luo-

da Karjalan kansan itsenäisyysoikeudelle perustuva vapaa Karjala.”

Alustuksessa myönnettiin Karjalan kansan pienuus ja todettiin liittosuhteen solminen Suomen tai Venäjän kanssa hyödylliseksi, mutta liittoutumisen olisi tapahduttava kansan demokraattisella päätöksellä.

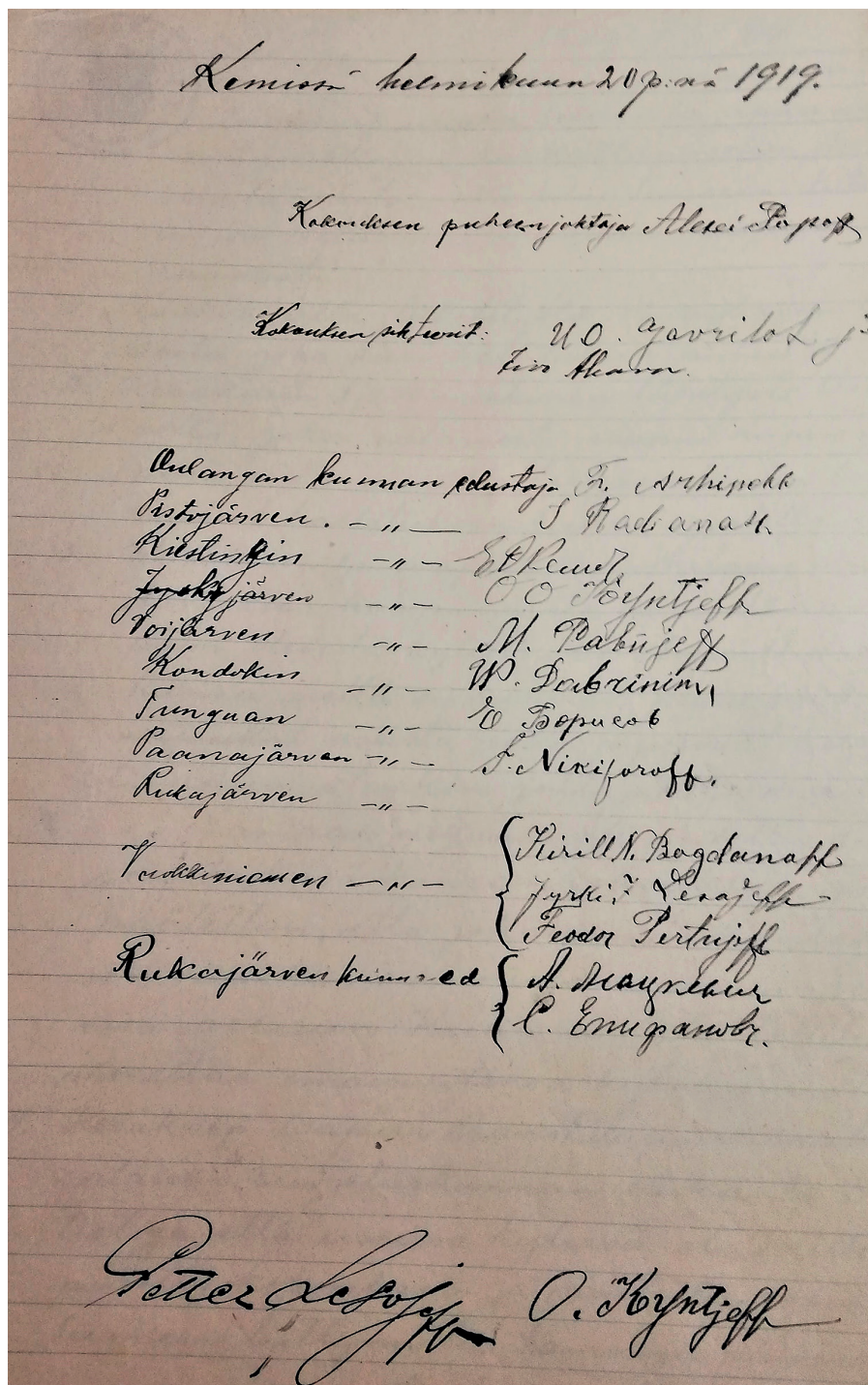
Alustus päättyi ehdotukseen Karjalan julistamisesta itsenäiseksi valtioksi, luonnonrikkauksien määräämisestä Karjalan kansallisomaisuudeksi ja valtiomuodoksi demokratiaa. Kolme päivää keskusteltuaan kokous päätti ja pöytäkirjaan kirjattiin, että ”kokous vaatii Karjalan tunnustamista itsenäiseksi valtioksi, jonka lopullisesta liittymisestä Suomen tai Venäjän yhteyteen päättää koko Karjalan väestö valitsemansa Kansalliskokouksen kautta”.

Kokous valitsi viisi henkeä käsittävä ”Karjalan Kansallisen Komitean”, johon nimettiin **Jegor Lesonen** Vuokkiniemestä, Iivo Ahava Uhtualta, **Iivana Gavrilov** Kiestingistä sekä **Aleksi Matkevits** ja **Semjan Epifamov** Rukajärveltä. Komiteaa lupautuivat avustamaan ”laajoin erityisvaltuuksin” Karjalan rykmentin päällikkö, majuri Grigori Lesojev ja hänen adjutanttinsa Pietari Lesojev.

Kokous päätti valtuuttaa Kansallisen Komitean lähettämään kaksi jäsentään Pariisin rauhankonferenssiin hankkimaan ulkovaltojen tunnustusta Karjalan itsenäisyydelle. Komitea valtuutettiin ryhtymään neuvotteluihin myös ”lähimpien naapurivalttojen, Pohjois-Venäjän hallituksen, Neuvosto-Venäjän ja Suomen kanssa” tunnustuksen saamiseksi.

Komitea sai lisäksi tehtäväkseen kansalliskokouksen vaalin toimittamisen ja valtiomuotoehdotuksen valmistamisen sekä valtuudet komitean tarpeelliseksi näkemiin taloudellisiin ja hallinnollisiin toimenpiteisiin ennen kansalliskokouksen kokoontumista.

Pohjois-Venäjän hallituksen reaktiota karjalaisten päätöksiin ei tarvinnut kauan odottaa. Murmanskissa valtaa pitäneet valkoiset venäläiset ja heidän kanssaan tiiviis-

Kemin itsenäisyyskokouksen pöytäkirjan allekirjoitussivu. Pöytäkirja löytyy kokonaisuudessaan Sampo-tietokannasta kirjoittamalla hakukenttään: Kemin itsenäisyyskokous.

politiikkaa ja huomattava osa heistä oli kallellaan bolševikkien suuntaan.

Kemin kokouksen osanottajia ei voi moitita rohkeiden visioiden puutteesta. Itsenäisen Karjalan tasavallan rajat oli vedetty yhtä lavealle kuin Suur-Suomea havittelevat aktivistit olivat unelmoineet. Itsenäiseen Karjalaan olisivat Kemin kokouksen päätöksen mukaan kuuluneet Kuolan niemimaa ja Aunus Laatokkaa ja Syvärin jokea myöten. Myös Venäjälle elintärkeä Muurmannin rautatie olisi näin siirtynyt karjalaisten hallintaan.

Kokouspöytäkirja kuvastaa karjalaisille aktivisteille syntynyttä käsitystä Karjalan aseman ratkaisusta sekavassa maailmantilanteessa. Maailmansota oli juuri päättynyt Saksan tappioon, Suomen sisällissota oli päättynyt ja maan itsenäisyys näytti olevan jotenkin varmistumassa, mutta Venäjän tuleva kehitys näytti kovin epävarmalta ja saattoi johtaa sisällissotaan myös Karjalan lähialueella. Tässä tilanteessa karjalaiset nuoret miehet näkivät ainoaksi ratkaisuksi itsenäisyyden, mikäli mahdollista jonkinlaisessa läntisten valtojen suojeluksessa.

Karjalaisten linjaa voi sata vuotta myöhemmin arvioiden pitää ailahtelevaisena; kesällä 1917 oli Uhtualla hyväksytty autonomiaohjelma Venäjän yhteydessä, tammikuussa 1918 oli päätetty tavoitella itsenäisyyttä, maaliskuussa päätettiin liittyä Suomeen, kesällä 1918 oltiin Uhtualla jo kallistumassa länsivaltojen yhteyteen ja helmikuussa 1919 Kemissä julistauduttiin jälleen itsenäiseksi.

Päätökset kuvastavat karjalaisten hämmennystä ja heitä ympäröineen maailman hektisiä muutoksia. Päätöksiin vaikutti myös, että niitä tekemässä olivat eri vaiheissa kovin erilaisen maailmankatsomuksen omaksuneet karjalaiset. Karjalalle oikea tie näytti kovin erilaiselta Uhtualle kokoontuneiden Suomessa eläneiden karjalaiskauppiaiden silmin kuin Kemiin kokoontuneiden Venäjän armeijassa vuosia taistelleiden sotaveteraanien silmin.

sä yhteistyössä olleet englantilaiset olivat saaneet etukäteen tiedon Kemin kokouksesta. Heidän näkemyksensä karjalaisten itsenäisyysshaaveista kuultiin jo toisena kokouspäivänä, kun Kemin brittiprikaatin komentaja Price astui kokoussaliin.

Hän luki kenraali Maynardin sähkeen, jossa tämä ilmoitti selkeästi, etteivät liittoutuneet hyväksy minkäänlaisia itsenäisyyspyrkimyksiä ja pitivät Karjalan kuulumista Venäjään parhaana ratkaisuna sekä karjalaisille että venäläisille.

Liittoutuneiden sodanjohto ilmoitti edelleenkin huolehtivansa karjalaisten

hyvinvoinnista, mutta vain sillä edellytyksellä, että nämä tunnustavat itsensä Venäjän alamaisiksi.

Yön yli keskusteltuaan päättivät karjalaiset kaikesta huolimatta julistautua itsenäisiksi ja ilmoittivat karjalaisten päättävän aikanaan ”kansalliskokouksen päätöksen kautta”, haluavatko he pysyä itsenäisenä vai liittoutua Venäjän tai Suomen kanssa. Karjalaisten jyrkkä linja johti heidät väistämättä konfliktiin sekä valkoisten venäläisten että brittien kanssa. Karjalaisia rasitti näiden molempien silmissä kaksi seikkaa; karjalaiset ajoivat separatistista

PEKKA VAARA

Heimoviikonlopun teemana oli Sukujemme muisto. Timo Rossi on harrastanut geneettistä sukututkimusta kuuden vuoden ajan ja alusti siitä.

HEIMOPÄIVÄT JYVÄSKYLÄSSÄ

Sukujemme muisto säilyy

Karjalan Sivistysseuran 113. vuosikokous ja huhtikuisen viikonlopun Heimopäivät Jyväskylässä monine kokoontumisineen ja tapaamisineen onnistuivat jälleen kerran mainiosti. Väkeä oli koolla runsaasti ja ohjelmassa paljon tuttua, mutta myös jotakin uutta ja yllättävää. Teemana oli Sukujemme muisto.

Heimopäivien teema näkyi ohjelmassa monin tavoin. Perheiden ja sukuseurojen kokoontumisissa teeman läsnäolo on itsestään selvää, samoin kuin sukututkimusklinikoissa, jotka ovat vakiinnuttaneet paikkansa heimoviikonloppujen ohjelmistossa.

Lauantaina klinikoita vetivät **Sari Karjalainen** ja **Timo Rossi** sekä sunnuntaina

ä. Sukututkimuslinikka täyttyi osallistujista.

Paavo Joensalo oli toinen Karjalan Sivistyseuran ansiomerkin saajista tänä vuonna.

polvesta polveen

Santeri Palviainen ja Sami Kallio. Karjalainen ja Rossi kävivät läpi dna-tutkimusmenetelmää, joka saapui suomeen vuonna 2006. Monet karjalaisjuuriset ovatkin teettäneet testejä innolla.

– Olen ollut mukana dna-testauksissa vuodesta 2008 alkaen. Menin sillä tavalla takapuoli edellä puuhun, että teetimme Lesosten suvulle dna-testit vuonna 2010. Siihen asti oli ollut vain perimätietoa. Sen

jälkeen olemme tutkineet sukua perusteellisesti, Karjalainen kertoi.

Sari Karjalainen on oman sukunsa tutkimisen ohessa auttanut monia muita löytämään juuriaan. Hän tähdensi, että dna-testeillä voi vahvistaa ja sulkea pois muualta saatuja tietoja. Dna-testit eivät hänen mukaansa valehtele koskaan, mutta niiden tulkinta voi joskus mennä harhaan.

– Ennen kuin testejä lähtee tekemään,

pitää selvittää itselleen, mitä haluaa tutkia. Asiakirjoista löytyy usein samannimisiä ihmisiä, mikä voi viedä tutkijan väärään suuntaan. Geenitesti selvittää, että kaikki samannimiset eivät ole sukulaisia ja jotkut ihan eri nimiset voivat olla samaa sukua.

Yleisön joukossa tuntuivat geenitestit jo olevan varsin tuttuja. Helsinkiläinen **Mart-**

Sukututkimuslinikka täyttyi osallistujista sekä lauantaina että sunnuntaina. Yksi osallistujista oli helsinkiläinen Martti Manu (toinen vas.), joka on päässyt tutkimuksissaan jo pitkälle.

ti Manu kertoi selvittäneensä Suistamon Koitonkylästä lähtöisin olevan sukunsa historiaa. Kun geenitestistä tuli tieto harvinaisesta haploryhmästä E, innostus sukututkimukseen alkoi vain kasvaa.

– Sukututkimuslinikassa käsiteltiin aika paljon perusasioita. En saanut juuri mitään uutta irti, mutta onneksi pääsin kysymään alustajilta omat kysymykseni, hän iloitsi.

E-haploryhmän yleisyys on Suomessa 0,4 prosenttia. Suomalaisilla yleisin haploryhmä on N. Kuusi vuotta sukututkimusten parissa askaroinut Timo Rossi kertoi, että N-ryhmän varhaisin esi-isä voidaan paikantaa Siperiaan. Muita Suomessa yleisimpiä haploryhmiä ovat esimerkiksi R ja I. Vienan Karjalan alueella yleisiä ovat täysin samat haploryhmät kuin Suomessa.

Sukututkijoiden mukaan dna-testit avaavat historiaa paljon kauemmaksi kuin mihin perinteisellä eli erilaisista asiakirjoista tehtävällä tutkimuksella voi päästä. Santeri Palviaisen mukaan tutkija voi päästä asiakirjojen kautta jopa 1500-luvulle asti, mutta siihen vaaditaan suuri annos hyvää

tuuria. Sami Kallio muistutti lähdekritiikin tärkeydestä.

– Metrikoissa ja muissa asiakirjoissa voi olla vaikka kuinka paljon virheitä. Jollain kerralla joku ihminen on merkitty kirjoihin ja toisella kertaa ei, välillä mies on saattanut muuttua naiseksi ja nainen mieheksi ja seuraavalla kerralla taas takaisin, hän varoitteli.

Sukujemme muisto tuli esille Karjalaisen tee- ja tarinaillan ohjelmassa, kun **Tanja Lasaroff, Kai Peksujeff ja Pekka Vaara** kertoivat omista suvuistaan. He vastasivat mm. kysymykseen, mikä sukututkimuksessa kiehtoo.

– Minua kummastutti, miksi papan isän nimi on Mauritz, ja aloin tutkia, onko hän saksalainen. Isäni ei tiennyt omasta suvustaan mitään. Minä haluan kaivaa esiin, mistä olemme tulleet ja miksi, Lasaroff kertoi.

Myös Pekka Vaara toisti tyypillisen tarinan, kuinka hänen perheessään ei puhuttu suvusta mitään. Häntä alkoi taanoin ihmetyttää, miksi sukuhaudan kivessä on omituinen nimi Andronoff. Kun rajat Vienan Karjalaan avautuivat 1990-luvun alussa, hän pääsi etsimään Andronoffeja

Juhlaesitelmän pitänyt tohtori Pirita Frigren oli pukeutunut kansallispukuun, jonka hänen mummonsa Liisa Mattila valmisti itselleen 1930-luvun puolivälissä.

Tasokasta musiikkiohjelmaa tarjoilivat Eettisesti Innovatiiviset Kulttuurin Uudistajat EIKU ry:n muusikot Antti Pakkanen (vas.), Johannes Pessi, Niilo Erkkilä ja kantelisti Juulia Pölonen. He lauloivat Arkkipiipa Leon ja Iivo Härkösen runoihin tehtyjä sävellyksiä.

- ▶ Karjalan Sivistysseuran 113. vuosikokous pidettiin lauantaina 6.4.2019 Jyväskylässä.
- ▶ Puheenjohtajaksi valittiin edelleen Eeva-Kaisa Linna. Samoin hallitus jatkaa entisellään, kun erovuorossa olleet Outi Homanen, Senni Timonen ja Pekka Vaara valittiin jatkamaan.
- ▶ Seuran toiminta todettiin erittäin monipuoliseksi ja talous vakaaksi.
- ▶ Jäsenmaksut, 32 euroa ja opiskelijamaksu 15 euroa säilyivät entisellään samoin kuin Karjalan Heimon tilausmaksu 40 eurossa.
- ▶ Ensi vuoden tapaamisajankohdaksi sovittiin viikonloppu 18.-19. huhtikuuta Helsingissä.

Uhtualta. Lisäksi hän löysi **Irja Rämän** tekemän valmiin tutkimuksen suvustaan. Sittemmin Pekka kirjoitti kirjank *Uhtuan Andronoffit* (2010).

– Neuvoksi muille kirjoittajille voin sanoa, että kannattaa miettiä, kenelle sukukirjan tekee. Minä päätin kirjoittaa sen

omille lapsilleni, jotta he saavat tietää suvun vaiheet. Ehkä kirjasta on iloa ja hyötyä muillekin, Vaara sanoi.

Kirjasta on otettu jo kaksi painosta. Pienenä vinkkinä hän mainitsi Kansalliskirjaston digitoidun sanomalehtiarkiston, josta voi löytyä monenlaista tietoa omaan sukuun liittyen. Hän löysi muun muassa eri kauppaliikkeiden mainoksia, joista hän saattoi päätellä, millä paikkakunnilla sukulaisten yrityksiä aikoinaan oli.

Myös Karjalan Sivistysseuran Sampo-tietokanta mainittiin päivien aikana useasti. Se pitää sisällään laajan valikoiman sukututkimuksessa hyödynnettävää aineistoa, ja määrä kasvaa koko ajan. Lähes kaikki päivien osallistujat olivatkin jo käyttäneet Sampo-tietokantaa hyväkseen.

Päivien musiikkitarjonnasta vastasi Eettisesti Innovatiiviset Kulttuurin Uudistajat EIKU ry **Paavo Joensalon** johdolla. Joensalo kuuluu Härkösten sukuun ja on tavallaan viidennen polven runonlaulaja. Sivistysseura palkitsi Härkösen ansiomerkillä.

Joensalo kertoi muun muassa isoisoisästään **Iivana Härkönen-Heroilasta** (1827–1905) ja **Pelagia Härkösestä** (1834–

1899) sekä **Ivan Ivaninpoika Härkösestä** (1854–1928) ja **Matrona Härkösestä** (1860–1936). Esille tuli myös *Karjalan Heimo* -lehden pitkäaikainen päätoimittaja **Iivo Härkönen**, jonka Vilho-veljen Agnes-tyttären poika Paavo Joensalo on. Muusikkoryhmä esitti juhlaohjelmistonsa muun muassa Iivo Härkösen runoihin sävellettyjä lauluteoksia.

Juhlaesitelmän piti tutkijatohtori **Pirita Frigren**. Hän pohti, miten perhe- ja sukutarinat muuttuvat käsitystämme menneisyydestä. Esimerkkinä hän käytti isoäitinsä **Liisa Mattilan** valokuva-albumia, joihin hän oli mummonsensa opastuksella kirjoittanut kuvattujen henkilöiden nimiä ja muita kuviin liittyviä tietoja.

– Miten menneisyys muuttuu historiaksi? Se ei muutu historiaksi itsestään. Sukututkijoiden keräämät nimilistat eivät kiinnosta nuoria, jos nimet eivät kerro mitään. Historian lukutaidon avain on tarinoissa, hän sanoi.

Frigrenin mukaan parhaat sukutarinat ovat inklusiivisia, toiset mukaan ottavia, eivät eksklusiivisia, toiset poissulkevia.

Irma Mullonen tuntee paikkojen nimet juuria myöten

Lähtin minä Läkkoiläh on Karjalan television ohjelma, joka selvittää paikannimistön taustoja ja juuria. Asiantuntijana toimiva **Irma Mullonen** sai rintaansa Karjalan Sivistysseuran ansiomerkin Jyväskylän Heimojuhlassa.

Irma Mullonen on tehnyt pitkän uran Venäjän tiedeakatemian Karjalan tiedekeskuksen Kielen, kirjallisuuden ja historian instituutissa Petroskoissa. Hän on kehittänyt paikannimistötutkimusta, jonka luoja olivat **Georgii Kert** ja **Nina Mamontova**. Kolmatta polvea edustavat esimerkiksi **Olga Karlova** ja **Denis Kuzmin**.

Irma Mullonen on työskennellyt Karjalan tiedekeskuksen kielen, kirjallisuuden ja historian tutkimuslaitoksessa vuodesta 1981. Hän toimi laitoksen johtajana vuosina 2005–2015. Mullonen on julkaissut lähes 200 tutkielmaa paikannimistöstä. Ansioistaan hän sai tunnustuksen myös presidentti **Vladimir Putinilta** viime vuonna.

Karjalan television kansalliskielisen toimituksen toimittaja **Olga Ogneva** ja Irma Mullonen ovat tehneet *Lähtin minä Läkkoiläh* -sarjaa jo peräti 48 ohjelman verran. Sarjassa on ruodittu monien suomalaisille tuttuun paikannimien syntyä, kuten vaikkapa Sortavala ja Äänisjärvi. Ohjelmia voi katsella Suomessa YouTube-kanavalta.

Nyt Irma Mullonen alkaa olla jo kurkkuaan myöten täynnä television sarjaa. Tekijät aikovatkin lopettaa sen. Tarkoitus on valmistaa enää vain kaksi ohjelmaa siksi, että pyöreään lukuun 50 on mukava lopettaa, Irma Mullonen kertoi *Karjalan Heimolle* Jyväskylässä. Toisaalta hän sanoi, että ansiomerkki kannustaa jatkamaan.

– Teimme ensimmäiset ohjelmat 1990-luvun keskivaiheilla. Sitten tuli tauko ja palasimme asiaan noin vuonna 2010. Syynä oli oma kiinnostuksemme nimistöön, mutta myös yleisöltä tulleet toiveet jatkosta. Tutkimuskeskukseen tuli ja tulee edelleen jatkuvasti paikkojen nimiin liittyviä kysymyksiä, hän kertoo.

Mullonen pitää paikannimistöä erittäin vaativana tutkimusalueena, johon ei pääse kiinni ihan noin vain. Hän kertoo Karjalan nimistön tutkimisen alkaneen 1970-luvulla Neuvostoliiton aikana. Mainitut Mamontova ja Kert olivat uranuurtajia, jotka julkaisivat aikoinaan Karjalan nimistöä käsittelevän kirjan. Siitä on otettu jo neljä tai viisi painosta.

– Karjalan nimien taustalla on monta kieltä, kuten saame, vepsä ja karjala. Lisäksi tutkijalta vaaditaan historian ja maantieteen tuntemusta. Asiantuntijoita ei ole

oikein ollut. Vasta 1990-luvulla kiinnostus kasvoi ja tietoutta alkoi olla koossa niin paljon, että uskalsimme aloittaa televisio-ohjelmien tekemisen, Mullonen kertoo.

Tutkijalle paikannimistö on kuin pohjaton lipas ja viesti menneiltä sukupolvilta jälkeläisille. Nimet ovat muinaisuuden muoto, joka säilyy. Nimi on osoite, jota ei kannata muuttaa liian usein, vaikka jotkin nimet myös voivat muuttua ajan saatossa. Nimen syntymisen lähtökohtana on ollut paikan erottaminen muista paikoista nimen avulla. Vanhimpia ovat vesistöjen nimet, koska ne olivat aikoinaan tärkeitä kulkureittejä.

Mullonen huomauttaa, että tutkimuksesta huolimatta monet nimet ovat yhä säilyttäneet salaperäisyytensä. Televisio-ohjelman lisäksi näitä saloja ratkotaan uudessa Karjalan paikannimien sanakirjassa, johon on tulossa vielä lyydiläinen osio tämän vuoden loppuun mennessä.

– Sanakirja sisältää noin 500 nimeä asu- tuksista, vesistöistä, luontokohteista, saarista ja niemistä, hän luettelee.

Myös päättyvälle *Lähtin minä Läkkoiläh* -sarjalle on luvassa jatkoa. Suunnitelmissa on tehdä aiempaa lyhyempiä, tietoisuudella nimistöesittelyjä, jotka toteutetaan venäjänkielisinä.

Veri vetää Venäjälle

Uhtua-seuran johtoon valittu **Reijo Sihvonen** matkaillee ahkerasti sukulaistensa luona naapurimaassa.

Uhtua-seuran puheenjohtaja vaihtui yhdistyksen kokouksessa 30. maaliskuuta. Uusi puheenjohtaja on Reijo Sihvonen Espoosta. Karjalan Sivistysseuraan hän on kuulunut parin vuosikymmenen ajan ja Uhtua-seuraan neljä vuotta.

Reijo Sihvonen on ahkera vierailija Venäjällä ja nykyään ennen kaikkea Vienen Karjalassa. Ensimmäisen kerran hän kävi Leningradissa luokkaretkellä vuonna 1972, mutta ei silloin vielä tiennyt oikeastaan mitään juuristaan eikä mahdollisista sukulaisistaan jossain päin samaa valtakuntaa.

– Ainoa, mitä isäni tiesi omasta ukis-

taan oli, että hän oli tullut jostain idästä. Ehkä on ajateltu, että jostain Arkangelista. Isoukki oli Savonlinnan ortodoksisessa seurakunnassa kirjoilla ja sain sieltä tietää, kenen kanssa hän oli mennyt naimisiin, mitä lapsia oli ja muuta. Savonlinnassa oli myös tieto, että hän oli tullut Jyväskylästä.

Noin 15 vuotta sitten saatu tieto ohjasi Sihvosen kuitenkin väärille raiteille. Hän pyysi Petroskoin arkistosta kirkonkirjoja Jyväskylästä, mutta mitään ei löytynyt. Kymmenen vuotta sitten hän törmäsi Lughangassa Kaarina-tätiin, joka oli isoukin sisko. Sitä kautta selvisi, että isoukki ja hänen veljensä olivatkin lähteneet Jyskyjärveltä.

Uhtua-seuran uusi puheenjohtaja Reijo Sihvonen on viime aikoina opiskellut ahkerasti venäjää ja karjalan kieltä. Aiemmin hän on tehnyt matkoja Venäjälle täysin ummikkona ja pärjännyt hyvin niinkin.

Irma Mullonen sai rintaansa Karjalan Sivistysseuran ansiomerkin Jyväskylän Heimoujuhlassa. Sen kiinnitti puheenjohtaja Eeva-Kaisa Linna.

Irma Mullonen näyttää matkapuhelimensa kuvagalleriasta tiekylltiä, jossa lukee latinalaisin kirjaimin YANIS. Hän kuvasi kyltin vähän ennen Suomen rajalle saapumistaan. Paikka on monille suomalaisillekin tuttu Jänisjärvi.

– Mutta miksi ihmeessä Yanis! Venäjällä litteroidaan nimiä ulkomaalaisia varten, mutta kukaan ei pysty käsittämään, mitä kylttiin on kirjoitettu. Lähtökohtana

on käytetty venäjänkielistä asua ja sitten translitteroitu, mutta menty ihan pieleen, Mullonen puhkuu.

Innostumme samalla keskustelemaan itse nimestä Jänisjärvi, jolla ei ole metsässä loikkivan karvakorvan kanssa mitään tekemistä. Jänisjärvi on itse asiassa Äänisjärven kaima. Mutta miten jänis ja ääni kuuluvat yhteen?

Itämerensuomalaisissa kielissä ENÄ on

tarkoittanut suurta. Suomessa se on jäljellä sanoissa enemmän, eniten. Äänisjärvelle nimen antoivat saamelaiset, jotka tarkoittivat sillä suurta järveä. Esimerkiksi järven aaltojen pauhuavan loiskeen kanssa nimellä ei ole mitään tekemistä.

Television ohjelmasarjassa on ollut tapana haastatella asiantuntijan lisäksi paikallisia asukkaita, jotka arvailevat nimien alkuperiä. Usein he sortuvat liian helppoihin selityksiin.

Hyvä esimerkki on Kižin saaren nimeä koskeva pohdinta. Saari ei ole saanut nimeään siitä, että sille on kerääntynyt kisailemaan. Paljon todennäköisemmin nimi johtuu järvestä kasvavasta kasvista, jota on käytetty eristeenä hirsirakennuksia rakennettaessa.

Myöskään Kotkatjärvi ei ole saanut nimeään siitä, että paikkakunnan kaksi järveä näyttävät ilmasta katsoen kuin levitetyiltä kotkan siiviltä. Enemminkin nimi on tullut järvien välissä olevan kannaksen mukaan.

Samoin varsin kiinnostava on Sortavalan kaupungin nimen tausta. Mullonen kertoo, että monet karjalaiset nimet tulevat jonkun ihmisen mukaan ja Sortavala on voinut saada nimensä muita sortavasta henkilöstä. Kaupungin kupeessa sijaitsevat myös Karmala, Helylä ja Hymölä, jotka kaikki tarkoittavat enemmän tai vähemmän tyhmää, älytöntä ja ilkeää ihmistä.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuva

Isoukki oli saapunut Suomeen jo joskus 1880-luvun puolivälissä ja mennyt naimisiin luhankalaisen **Selma Sihvosen** kanssa vuonna 1890. Jyskyjärven veroreviisioista on löytynyt myös suvun kantaisä Leonti, joka syntyi noin vuonna 1620.

– Nyt viimeisen viiden vuoden aikana olen löytänyt Jyskyjärveltä kolmansia serkkuja ja Uhtualta Aleksejevin perheen. Geenitestin kautta on tullut muitakin.

Uhtualle Reijo Sihvonen teki ensimmäisen matkansa vuonna 2000 ja yhden esiäidin kotipaikoille Piismalahteen viime vuonna. Väliin mahtuu seikkailu poikineen. Jo pian Neuvostoliiton sortumisen jälkeen Sihvonen matkusti Pietarissa töissä olleen ystävänsä luokse omalla autollaan. Yhdessä he tekivät retken Laatokan rannoille.

– Kun sitten etsin juuria, menimme vuonna 2000 venäjää osaavan kaverini

kanssa autolla ihan sokkona Pietarista kohti Kalevalaa. Tulimme sinne keskellä yötä ja kysimme, missä voimme yöpyä. Meidät neuvottiin **Andrei Nikutjevin** baariin. Hän kutsui meidät siskonpetiin kotiinsa ja loppuaika saatiin olla heidän saunallaan.

– Viime vuoden maaliskuussa saavuimme sinne kalareissulle ja baari olikin juuri syttynyt palamaan. Kesällä Kuittijärven rannalla näimme hiiltyneen raunion. Viime vuonna kävin kaikkiaan neljä kertaa Vienan Karjalassa. Venäjällä olen käynyt kaikkiaan toistakymmentä kertaa.

Monet Sihvosen retkistä ovat olleet kalareissuja. Jatkossa hän aikoo käydä Vienassa kolme kertaa vuodessa, mutta valitettavasti kalastusta koskevat säädökset ovat muuttuneet. Lohia ei saa pyytää lainkaan ja muille kaloille on tehty tiukat kilokiintiöt.

– Vienassa viehättävät ennen kaikkea ihmiset ja vieraanvaraisuus. Aleksejeveista

on tullut omaa perhettä. Kalastuksessa oli mukavaa, kun tuli isoa lohta.

Nyt Uhtua-seuran puheenjohtajana tehtäviin kuuluu yhteydenpito paikalliseen Uhtu-seuraan, jota **Valentina Kovalenko** johtaa. Peruslinja yhteistyössä on kunnossa. Kuhmossa järjestetään jatkossakin ensiapukursseja, joihin uhtualaiset saapuvat mielellään päiväksi oppimaan. 27. huhtikuuta pidetyllä kurssilla oli ilmoittautunut 15 henkilöä. Sihvonen tutustui samalla reissulla muun muassa Juminkeeseen.

Kesällä on luvassa ainakin 20 hengen bussilla tehtävä matka Uhtualle 7.–10. kesäkuuta. Kiinnostuneet voivat tiedustella, onko paikkoja vielä jäljellä. Kalliolan opistossa aiotaan myös jatkaa karjalan kielen kursseja.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuva

SUKUNI VAIHEET, OSA 2/2

Sodan ja evakkoajan jälkeen tuli muutto Šompajärvelle

Isoisoisä Petrin Nikantra syntyi vuonna 1909 Haikoľan kylässä. Vera Tuhkasan sukujuuret ovat Karjalassa sekä isän että äidin puolelta.

Heti sodan jälkeen Nikantra joutui Voronež-nimiseen kaupunkiin ja lähti sieltä hakemaan lastenkodissa asuneita tyttäriään. He palasivat Haikoľaan vuoden 1946 alussa. Sen jälkeen, kun Suomen ja Neuvostoliiton välinen sota oli päättynyt vuonna 1944, Haikoľaan perustettiin taas kolhoosi.

Paikallisia haikoľalaisia kylässä ei ollut, koska enemmistö ei ollut vielä palannut evakosta. Kolhoosin jäsenenä olivat vain naiset, koska miehet eivät ehtineet vielä palata rintamalta kotikonnuille.

Kolhoosilaisiin kuuluivat mm. Neuvostoliiton suomalaiset, venäläiset ja ne muiden kylien karjalaiset, jotka eivät olleet joutuneet evakkoon kovin kauaksi Karjalan pohjoisosista. Nikantran talossa asui esimerkiksi Kuusela-niminen perhe lapsineen. Koska talo oli pieni, isoisoisän piti palattuaan asua toisessa talossa kaksine tyttäriineen. Hän ei rohjennut pyytää sitä perhettä muuttamaan toiseen paikkaan.

Vuoden 1946 talvella Nikantran perhe asui **Miihkali Stepanovin** luona. Samana vuonna Nikantran isä Petri kuoli 63-vuotiaana ja isoisoisä meni naimisiin toisen kerran. Isoisoäitini oli hevostenhoitaja **Timon Man'u** tai **Maria** (o.s. Larionova, karj. Larini), joka oli kotoisin Uhtuan kunnan Nurmilakši-nimisestä kylästä. Laristen suku oli muuttanut sinne joskus Uhtuan Röhöstä.

Ennen jatkosotaa Man'u oli naimisissa Paanajärven kunnan Šompajärvellä. Hänen miehensä isän talo nimeltään Ontreintalo oli tosi iso. Siellä asui ennen sotaa 19 ih-

Nikantran perhe: Man'u ja Raija, Nikantra ja Nika, takana seisoo Anni.

mistä samaan aikaan. Man'ulla ja Jaakolla oli kolme poikaa, mutta he kuolivat erisyistä lapsina jo ennen talvisotaa. Jatkosodan aikana hänen ensimmäinen miehensä **Juakko Ondreinpoika Ivanov** oli kuollut rintamalla.

Man'u ei uskonut, että hän saa vielä omia lapsia ja mm. tästä syystä hän meni naimisiin Nikantran kanssa. Hän oli leskimies, jolla oli kaksi nuorta tytärtä. Vuoden 1946 keväästä vuoteen 1948 perhe asui **Simana Stepanovin** talossa. Vuonna 1947 Nikantralle ja Man'ulle syntyivät ensimmäiset kaksoset **Nika** (Nikolai) ja **Raija**.

Lapsuudessa Raijalla oli kutsumanimi Rälly, koska hän oli hyvin äänekäs. Vuonna 1948 perheeseen syntyivät toiset kaksoset – isoisäni **Vihtori** ja hänen veljensä **Vladimir**. Viimeksi mainittua kutsuttiin perhepiirissä nimellä Tonntiukko, koska hän oli jöröjukka ja vietti paljon aikaa uunin päällä otsaansa rypistäen. Vuodesta 1948 vuoteen 1949 perhe taas asui uudessa paikassa, **Arhippa Kusminin** talossa.

Vuoden 1949 kesällä Nikantra sanoi itsensä irti kolhoosin johtajan tehtävistä ja

mm. nälän takia perhe asettui asumaan Šompajärven kylään. Sinä aikana kylässä oli vain vähän asukkaita, koska se sijaitsi kaukana isosta tiestä. Järvi oli tosi kalaisa ja siksi kylässä oli paljon helpompaa asua kuin ennen Haikoľassa.

Vaarini sisko **Ol'ka** muistelee, että Nikantra ja Man'u kantoivat lapsensa Šompajärvelle keššeleissä eli tuohikonteissa. Matka Haikoľasta sinne oli 30 kilometriä kävelen, usein kapeaa suopolkua pitkin.

Kaksi talvea ennen muutttoa isoisoisän piti kaataa metsää ja olla kolhoosin johtajana yhtä aikaa. Se oli vaikea aika, koska piti lähteä metsätöihin kello kuusi aamulla ja palata kotiin vasta kello kuusi illalla. Jokaiselle työntekijälle oli määrätty suoritusnormi – piti kaataa päivittäin kaksi kuutiometriä metsää. Sillä ei ollut merkitystä, minkälainen sää oli.

Pakkaset olivat silloin paljon kovempia kuin nykyään. Kuukauden ajan vuonna 1948 Nikantran apurina metsätoissa oli hänen 13-vuotias tyttärensä Ol'ka. Vaikka Ol'kan ansaitsema raha oli tarpeen, isoisoisä päätti kuitenkin, että hän ei ota enää tytärtä mukaan metsään, koska pelkäsi, että turmelee tyttärensä.

Šompajärvelle muuttamisen jälkeen perhe asui Oksenientalossa. Tässä kylässä syntyi vuonna 1951 vielä yksi lapsi – **Val'a**-tytär. Nikantran lapsia kutsuttiin ”Nikantran pul'pukkapäiksi”, koska he olivat kaikki vaaleatukkaisia. Šompajärvellä oli silloin Kepan metsäpункtin maatila, jossa isoisoisä teki työtä. Kylän ympäristöstä hankittiin heiniä, pidettiin lehmävasikkoja, possuja ja lampaita.

Vuonna 1951 Nikantran vanhin tytär **Anni** synnytti esikoisen, joka sai nimen **Sveta**. Isä oli Valko-Venäjältä kotoisin ollut **Anatolij Kapustin**. Hän oli Karjalassa kausitoissa. Isoisoisä kielsi Annia menemästä naimisiin Anatolin kanssa, koska tämä ei halunnut muuttaa Karjalaan vakituisesti. Nikantra sanoi tyttärelleen: ”Sieltä (Valko-Venäjältä) kaikki lähtevät pois, ethän sinäkään lähde sinne.”

Vuonna 1953 Ol'ka lähti Kepalle töihin

Nikantran Ol'ka miehensä Paulikki Karhusen kanssa. Keskellä heidän esikoisensa Tatjana.

Kahtena talvena isoisoisä oli kaatamassa metsää ja oli samaan aikaan kolhoosin johtajana. Hänen piti lähteä metsätöihin kello kuusi aamulla ja palata kotiin vasta kello kuusi illalla.

keittäjäksi, mutta myöhemmin hän muutti Uhtualle, missä alkuaikoina oli pesemässä astioita taajaman ruokalassa. Uhtualla hän meni naimisiin Tetriniemeltä kotoisin olevan **Paulikki Karhusen** kanssa. Ol'ka asuu Uhtualla nykyäänkin.

Vuonna 1958 isoisoisä Nikantra kuoli ja perhe muutti Šompajärveltä Kepalle, missä kuluivat Vihtori-vaarin ja hänen sisaruksiensa kouluvuodet. Vielä ennen tätä Nikantran lapset asuivat jonkin aikaa Kepan taajaman oppilasasunnossa, koska

omaa koulua Šompajärven kylässä ei ollut.

Perheessä ei ollut tarpeeksi rahaa oppilasasunnon kustannuksiin, ja siksi he maksoivat niitä perunalla ja kalalla. Vanhimmat

tyttäret Ol'ka ja Anni kävivät koulua vain vähän aikaa: toinen opiskeli neljä vuotta ja toinen – Anni – opiskeli ainoastaan kaksi vuotta. Ol'ka kertoi, että vuonna 1948 Haikol'an koulussa opetettiin mm. ranskan kieltä. Opettajana oli **Klavdija Georgintytär Danilova** ja hänen puolisonsa oli liikunnan opettaja. He joutuivat Haikol'an kouluun työmääräyksellä, mutta eivät työskennelleet siellä pitkään.

Ol'ka ei muista paljoakaan ranskan tunteilta, mutta yksi fraasi on vieläkin hänen päässään: ”*bonjour les enfants*”, joka tarkoittaa ”*hyvää päivää lapset*”. Ol'ka ei ollut käynyt paljon koulussa myöskään sen takia, että hänen piti olla neljän sisaruksensa lastenvahtina. Nikantra-isä kielsi leikkimästä muiden lasten kanssa ja joskus jopa ovet pönkitettiin, jotta Ol'ka ei olisi lähtenyt mihinkään. Vanhempien vuorostaan piti olla töissä koko päivän ajan.

Ennen Šompajärvelle muuttoja isoisoiä oli Haikol'an kolhoosin johtaja ja hoiti väliaikaisesti myös Luusalmen kyläneuvoston puheenjohtajan virkaa vuoden 1949 marraskuuhun asti. Sinä aikana kyläneuvoston keskuspaikka oli juuri Haikol'assa. Myöhemmin hänet nimitettiin maatalouskomission puheenjohtajaksikin. Hänellä ei ollut riittävästi tietoa kaikista asioista, koska hänellä ei ollut tehtäviä vastaavaa koulutusta. Kukaan ei antanut tarvittavia neuvoja eivätkä asiat kolhoosissa menneet kovin hyvin.

Vaarini sisko Ol'ka kertoo, että Nikantra kirjoitti venäjäksi tosi huonosti. Tässä asiassa häntä auttoi esimerkiksi kolhoosin kirjanpitäjä **Anni Ahonen**. Pitää huomata, että muutenkin jatkosodan jälkeinen aika oli aika vaikea kylän asukkaille. He asuivat köyhästi, kolhoosissa oli pula työvoimasta, eikä myöskään vetoeläimiä riittänyt. Tästä syystä työntekijöiden piti olla töissä jopa 10–12 tuntia päivässä ja työtä tekivät pääasiassa naiset.

Vaatimuksia oli paljon: piti suorittaa maa- ja karjataloutta koskevia suunnitelmia, kerätä veroja, ottaa vastuuta kulttuuritoiminnasta, auttaa puunhankinnassa, tehdä tietöitä. Ei ollut tarpeeksi työkalustoa, ruoka- ja välttämättömyystavaroita, kylässä ei ollut terveysasemaa ja eläinlääkärin puuttui. Oli myös verorästejä, jotka piti ehdottomasti maksaa. Kaiken tämän takia kolhoosin johtokunnan työtä ja toimintaa arvioitiin usein vain tyydyttäväksi.

Kerran Ol'kan sanojen mukaan kolhoosi oli velkaa valtiolle 3 000 sen aikais-

Nikantran pul'pukkapäät: Raija, Vladimir, Vihtori, Val'a ja Nika. Kuvassa on myös Nikantran Ol'ka.

ta ruplaa. Kolhoosi jatkoi kuitenkin toimintaansa: rakennettiin navetta, karjan pääluku nousi 15:sta 26:een, hevoskanta nousi, kasvatettiin perunaa, ohraa, vihanneksia ja juureksia.

Vaikeuksista huolimatta velka maksettiin valtiolle takaisin. Tämän jälkeen Nikantra sanoi itsensä irti johtajan virasta ja hänen sijalleen tuli väliaikaisesti **Iivana Karhu**. Kohta kolhoosi lopetti kokonaan toimintansa ja siitä tuli Kepan taajaman maatilana osa.

Paitsi vaikeuksia, perheen elämässä oli myös sellaisia hetkiä, joita jonkin ajan päästä oli hauska muistella. Sukulaiset kertovat, että kerran isoisoiä Nikantra otti lapset mukaan Kepalle. Šompajärveltä Kemi-Uhtua-tielle oli noin 30 kilometriä eivätkä lapset olleet koskaan nähneet autoja ennen tätä matkaa.

Kun perhe lähestyi tietä, Nikantran ”pul'pukkapäät” näkivät auton ensimmäistä kertaa. Se oli suuri kuorma-auto, jonka moottori melusi tosi kovaa. Lapset peläs-

tyivät ja ryntäsivät nopeasti eri suuntiin ja piiloutuivat kuka mihinkin. Nikantran piti etsiä heitä metsässä pitkään. Kerrotaan myös, että isoisoiä otti mukaansa saunaan kontiekoiran eli suomenpystykorvan nimeltä Kutti. Hän totutti sen käymään siellä jo pentuna. Kasvettuaan Kutti oli aina mukana saunassa ja piti myös vihtomisesta!

Sellainen oli minun isoisoiäni Nikantran (1909–1958) elämä neuvostoajana sukulaisteni kertomana. He olivat noiden etäisten tapahtumien silminnäkijöinä. Lopuksi haluan sanoa erityiset kiitokset isoisän siskolle Nikantran Ol'kalle (synt. 1934), koska suurin osa tietoa, josta kerroin yllä, on saatu juuri häneltä. Kiitän myös vanhempiani avusta tämän tekstin toimittamisessa.

VERA TUHKANEN

Kirjoittaja on syntynyt Karjalan tasavallassa Petroskoissa, mutta asunut Suomessa. Teksti on osallistunut Kemin alaoston kirjoituskilpailuun vuonna 2016

KIRJALLISUUS

Sanan voima vahvistaa karjalan kielen asemaa

Meijän hierus - Esseitä karjalan kielestä.

Toimittaneet Eeva-Kaisa Linna ja Anneli Sarhimaa.
Karjalan Sivistysseura, 2019.
KSS-hinta 15 euroa.

Helmikuussa ilmestynyt kirjoituskokoelma *Meijän hierus – Esseitä karjalan kielestä* sisältää 15 puheenvuoroa karjalan kielestä yhteensä 20 kirjoittajalta. Se on hieman pamphlettimainen kokoelma esseitä, joissa on kiteytettyjä mielipiteitä ja ajatuksia karjalan kielestä. Kovin räiskyvä tai kriittinen se ei kuitenkaan ole. Ennemmin se on positiivishenkinen kannanotto karjalan kielen aseman ja tulevaisuuden puolesta.

Kirjoitukset on jaettu viiteen osioon. Ensimmäisessä osassa kirjoittajia ovat kielentutkijat, kuten professorit **Riho Grünt-hal** ja **Vesa Koivisto**. Toinen osa käsittelee kielipolitiikkaa, kolmas osa kielen opettamista ja oppimateriaaleja, neljäs kääntämistä ja sanaston kehittämistyötä sekä viides osa kieliaktivismia.

Kirjan koonneet ja toimittaneet Sivistysseuran puheenjohtaja **Eeva-Kaisa Linna** ja professori **Anneli Sarhimaa** haluavat tehdä näkyväksi kaiken sen työn, mitä kielen hyväksi on tehty ja tehdään koko ajan. Kirjoittajajoukosta voi todeta, että se on erittäin monipuolinen ja useista eri näkökulmista aiheitaan tarkasteleva. Mukana on kosolti tietoa ja tunnetta, varmasti kiinnostavaa luettavaa niin asiaan perehtymättömille kuin sen hyvin tuntevillekin.

Kirja näyttää monipuolisuudellaan onnistuvan laimentamaan kuohuja, joita karjalan kielen ja sen eri murteiden ympärillä on viime aikoina vellonut. Sarhimaa mainitsee omassa lopputekstissään kuppikunnat, jotka löytyvät nykyisin esimerkiksi sosiaalisesta mediasta. Hänen mukaansa tosiasiat menettävät joskus merkityksensä ja valikoidut totuudet, huhut ja salaliittoteoriat ohittavat asiantuntemukseen perustuvat näkemykset. *Meijän hierus* ei ole herättänyt suurta ärsytystä, saati kuohuvaa some-vihaa.

Julkisuuteen tulleissa arvioissa esimer-

kirjutuksel, yhtelläh heitän erähän ylehizen kommentan ruttoh luvendan jälgeh. Hyv da monipuoline pakiettu kirjutuksii karjalan kieles tilandehes konzu ilmas on äijy torua.”

Hyvä ja monipuolinen paketti siis hänen mielestään! Sarhimaan mainitsemää asiantuntijuutta käsittelee myös Penttonen kirjoituksessaan. Penttonen kysyy, kuka on asiantuntija, yliopistotutkija vai kielen syntyperäinen käyttäjä? Hän muistuttaa, etteivät historian suurimmat karjalan kielen hyväksi toimineet tutkijat **Arvid Genetz**, **D. V. Bubrih**, tai **E. V. Ahtia** olleet karjalaisia, ja silti kieli oli heille sydämen asia (<https://opastajat.net/forum>).

Samaan hengenvetoon on toivottava, et-

kiksi nimimerkki MP, joka tarkoittaa livvinkarjalan aktiivista käyttäjää **Martti Penttosta**, kirjoittaa internetin Opastajat.net-sivustolla: ”En tahto ruveta ’pengomah’ kirjua kirjutus

tä kirja ei myöskään menisi ohi liian vähällä huomiolla, koska sisällössä riittää järeyttä, painoa ja oivallisia näkökulmia. Otan taas lainauksen: ”Ankealle purismille ei elvytystyössä ole tilaa. Karjalan tulevaisuus on meissä. Ilman nuoria kieli kuolee.” Näin kirjoittaa kirjan omassa osuudessaan **Tuomo Kondie**, joka kehottaa nuoria käyttämään karjalan kieltä laajasti, koska kyse on identiteetistä, elämästä ja ihmisoikeuksista.

Sisältö painottuu Suomen tilanteeseen, vaikka kirjoittajien joukossa on myös Karjalan tasavallassa syntyneitä kirjoittajia. **Olga Karlova** ja **Natalia Giloeva** ovat erinomaisia karjalan kielen käyttäjiä ja asiantuntijoita. Heidän mukanaan kirjan sivuilla pääsevät esiin myös kielen virallisesti normitettut murteet.

Valitettava tosiasia on, että karjalaa ei vielä tunneta Suomessa tarpeeksi hyvin. Kirjan esseeit ovat lyhyitä ja varsin helppoluettaavia. Tähän kirjaan kannattaisi erityisesti päättäjien tutustua ja alkaa tehdä entistä parempaa työtä yhden suuren kielivääryyden korjaamiseksi.

AILA-LIISA LAURILA

Meijän hierus – Esseitä karjalan kielestä -teos julkaistiin Karjalan Sivistysseuran toimistolla 22. helmikuuta. Kirjaa esittelivät sen toimittajat Eeva-Kaisa Linna (vas.) ja Anneli Sarhimaa. Koolla olivat lähes kaikki kirjoittajat.

Livvinkarjalainen kielentutkija Vladimir Rjagojev Petroskoissa

Karjalan kielen tutkimus on jälleen menettänyt yhden vanhan polven kielentutkijan, kun livvinkarjalainen **Vladimir Dmitrijevitš Rjagojev** menehtyi 28. maaliskuuta Petroskoissa. Hän oli syntynyt 8. tammikuuta 1935 aunukselaisessa Kolatselän kylässä.

Vladimir Rjagojev – Volodja – on ollut mielessäni useasti viime vuosina laatiessani artikkelia kirjaan *Täyttää työtä. Akateemikko Pertti Virtarannan satavuotismuisto*. Luin Virtarannan matkapäiväkirjoja, joista käy ilmi, kuinka paljon hän arvosti aina avuliasta Volodjaa. Pyysin myös Karjalan radion toimittajaa haastattelemaan Volodjaa. Sain näin arvokasta muistitietoa Virtarannan matkoilta ja toisen, oppaan näkökulman tapahtumiin. En valitettavasti ehtinyt kiittää häntä henkilökohtaisesti.

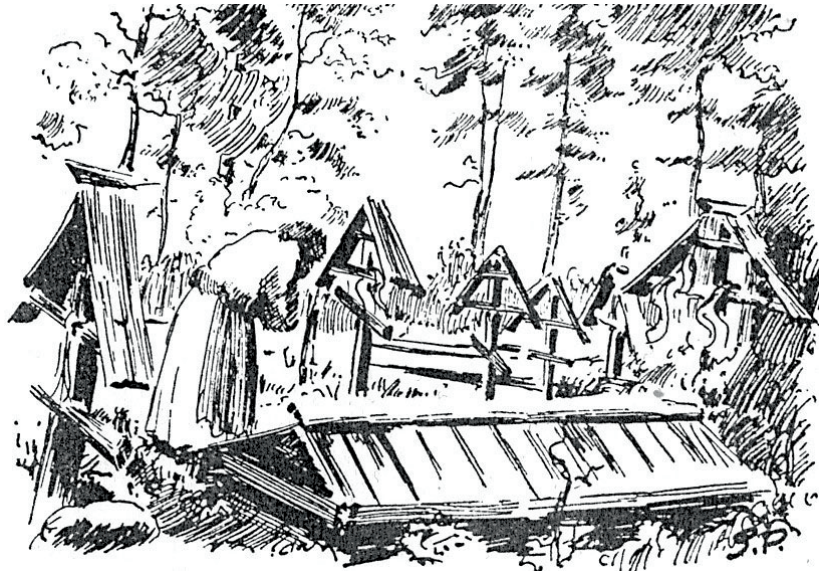
Volodja Rjagojev oli oppaana ja avustajana Virtarannan tutkimusmatkoilla neljästi: vuonna 1966 Aunuksessa, 1968 sekä Vienassa että Aunuksessa, 1971 Tverin mailla ja 1972 Paatenen tienoilla. Ensimmäiseltä matkalta oli jäänyt muisto erinomaisen itkijän, **Anna Vasiljevan** Tšesnakovan löytymisestä. Karjalaiset tutkijat eivät olleet kuulleet hänestä aikaisemmin.

Rankka oli toinen matka Vianaan monista eri syistä, mutta silloin hän oppi Virtarannan työskentelytavat. Kun Tverin-matkalla Virtarannan oppaana ollut **Grigori Makarov** sairastui, apuun riensi Rjagojev, tuttu ja mieluisa opas. Yhdessä he kestivät tämänkin matkan koettelemukset ja työskentelivät ahkerasti. Viimeisellä matkalla Paatenessa Rjagojev auttoi myös **Helmi Virtarantaa**.

Näin Volodja Rjagojev muistelee **Pertti Virtarantaa**: ”Magnetofona pyörii – – hänel yks karandiš käis häi ainos kirjutti, ainos kirjutti. – – No ken lugenoo hänen kniigoit kattšonoo, karjalazien endine elaiğu, nämis kniigois löydyy kai.”

Jokaisella matkalla myös Rjagojev haastatteli kielenpuhujia. Samoin häntä on Virtaranta näillä matkoilla haastatellut ja saanut arvokasta tietoa sekä Volodjan äidinkielestä livvinkarjalasta että tämän tutkimuskohteesta Tihvinän alueen karjalasta.

Mutta kuinka Vladimir Rjagojev jou-

MARJA TORIKKA

Marja Torikka tutustui kielentutkija Vladimir Rjagojeviin vuonna 1987, kun hän oli mukana ensimmäisellä työmatkallaan Karjalassa.

tui Virtarannan oppaaksi? Kielentutkijat saivat matkoilleen mukaan oppaan usein Petroskoista Karjalan tiedekeskuksen Kielen, kirjallisuuden ja historian instituutista. Siellä Rjagojevkin oli työskennellyt vuodesta 1964 alkaen tieteellisenä työntekijänä.

Monivaiheisen kymmenluokkaisen suomenkielisissä kouluissa käydyn ajan (Arkangelissa, Kolatselässä, Vieljärvessä) jälkeen hän aloitti syksyllä 1954 opiskelun Petroskoin yliopistossa suomalais-ugrialaisten kielten osastossa ja valmistui 1959.

Instituutissa hän sai tutkimuskohteekseen entisen Novgorodin läänin Tihvinän

kihlakunnassa puhuttavan karjalan, josta teki muistiinpanoja ja nauhoitti noin sata tuntia.

Vuonna 1977 ilmestyi (venäjäksi) tutkimus *Karjalan kielen Tihvinän murre*, jota hän puolusti Tartossa 1979 filologian kandidaatin arvoa varten. Vuonna 1980 ilmestyi tämän murteen laaja kielennäyttekokoelma.

Rjagojev oli mukana useissa Petroskoissa julkaistuissa kielennäyttekokoelmissa ja myös Suomessa Joensuussa vuonna 1994 ilmestyneessä teoksessa *Näytteitä karjalan kielestä 1*, jonka toinen toimittaja on **Mat-**

Vladimir Rjagojev Nuosjärven linja-autopysäkillä paluumatkalla Petroskoihin, Aunus, Nuosjärvi 21.6.1966.

ti Jeskanen. Omaa kotimurrettaankin hän tutki, ja varmasti paljon tärkeää ainesta on jäänyt julkaisematta.

Toinen yhteistyö suomalaisten kanssa toi hänet Suomeen moniksi kerroiksi, kun Karjalan tiedekeskus Petroskoissa, Eesti keele instituut Tallinnassa ja Kotimaisten kielten (tutkimus)keskus (Kotus) Helsingissä aloittivat Itämerensuomalaisen kieli-kartaston laatimisen. Rjagojev vastasi karjalan osuudesta.

Matka vei usein myös Tallinnaan, ja petroskoilaiset saivat samoin vieraakseen

sekä suomalaiset että virolaiset kartastossa mukana olleet kielentutkijat. Työ alkoi vuonna 1987. *Atlas linguarum fennicarum* (= ALFE) -kartaston ensimmäinen osa ilmestyi 2004 (päätoimittaja **Tuomo Tuomi**, vastaava toimittaja **Seppo Suhonen**), toinen osa 2007 (vastaava toimittaja **Tiit-Rein Viitso**) ja kolmas osa 2010 (vastaava toimittaja Vladimir Rjagojev).

Minä tutustuin Volodjaan vuonna 1987, kun tein ensimmäisen Karjalan-matkani yhdessä **Raija Koposen** kanssa. Instituutissa istui pienen työpöydän ääressä sympaattisen oloinen karjalainen. Hän muun

muassa kuljetti meidät autollaan tutustumaan Vieljärveen ja nauhoittamaan siellä.

Monet muutkin suomalaiset tutkijat muistavat häntä kiitollisina saamastaan avusta. Aina Petroskoissa käydessäni tapasin hänet Instituutissa, ja aina hänen käydessään Suomessa Kotuksessa hän ehti käydä tervehtimässä Karjalan kielen sanakirjan toimitusta.

Jäämme kaipaamaan tätä ujonpuoleista, hyväsydämistä, valoisaa karjalaista, jonka hiljainen huumori lämmitti mieltä.

MARJA TORIKKA

Kansanmusiikin lehtorina Sibelius-Akatemiassa työskentelevä Pauliina Syrjälä tutkii Arvi Pokelan tikkusoittoa tohtorintutkintoaan varten. Hän antoi soittonäytteitä yleisölle. Eturivissä kuuntelevat Maija Kauhanen, Hanna Rynnänen ja Senni Heiskanen.

UUTISIA

Kanteleväki kokoontui puhumaan ja soittamaan

Lkaalisissa asuva **Rauno Nieminen** kiinnostui kanteleesta ja muista perinnesoitimmista 1970-luvulla. Häntä ihmetytti, miksi kukaan ei soita kanteletta. Hän alkoi rakentaa kanteleita, soittaa niitä sekä lopulta myös opettaa soittamista, jotta joku ostaisi hänen valmistamiaan soittimia. Unholaan painumassa ollut perinnesoitin alkoi nousta uuteen kukoistukseen.

Kaustisen kansanmusiikkifestivaali tuli Rauno Niemiselle tutuksi jo 1970-luvulla, mutta viime kesänä hänen todellakin kannatti suunnata Keski-Pohjanmaalle. Hän törmäsi Kaustisella kahteen nuoreen kanteletta soittavaan naiseen, **Senni Heiskaseen** ja **Hanna Rynnäseen**. Nyt kolmikolla on trio Sarijärtwi Candlet, joka soittaa Saarijärven kanteleita perinteisellä soitotyyllillä, puutikulla kieliä krapsien.

– Kokoonpanomme nimi viittaa historiaan. Näimme paikkakunnan nimen kirjoitettuna tuolla tavalla eräässä vanhassa kartassa, he kertovat.

Yhteistyöstä on syntynyt jo muutakin hyvää. Tampereella pidettiin maaliskuussa ensimmäinen valtakunnallinen kanteleseminaari, johon kokoontui noin 40 soitta-

jaa, soitinrakentajaa, tutkijaa, opettajaa ja muita kanteleesta kiinnostuneita eri puolilta Suomea. Onnistunut päivä luentoineen ja konsertteineen luotiin sananmukaisesti tyhjistä.

– Ajattelimme, että miksi kukaan ei järjestä kanteleseminaareja ja päätimme sitten järjestää itse, he sanovat.

Mitään apurahoja tai avustuksia ei ehditty hakea, ja niinpä tilaisuus toteutettiin vain muutaman kymppin kuluilla. Kaikki saapuivat paikalle omalla kustannuksellaan eikä palkkioita maksettu kenellekään. Kiinnostus osoittautui niin suureksi, että kanteleseminaareja päätettiin ryhtyä pitämään joka vuosi. Tapahtumapaikkana voisi järjestäjien mukaan olla tulevana vuosina myös esimerkiksi Suomen kantelemuseo Jyväskylässä.

– Joku saattoi vähän kummastella, että miksi seminaarissamme keskeisesti esillä on juuri Saarijärven kantele, mutta tilaisuus pidetään kaukana tuosta kaupungista, Nieminen hymähtää.

Nieminen selittää, että Keski-Suomessa on ollut poikkeuksellisen rikas kanteleperinne. Saarijärven kantele oli jo 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa laajasti tunnettu

käsité. Niemisen mukaan nimityksen keksivät kanteletrokarit eli välittäjät, eivät rakentajat tai soittajat.

– Välittäjät loivat brändin. He myivät niitä ja alkoivat kutsua tuotteitaan tuolla nimellä erotukseksi muista kanteleista. Olen itse rakentanut Saarijärven kanteleita vuodesta 1982 alkaen.

Saarijärveltä seminaariin oli saapunut englantilainen soitinrakentaja **Anthony Thompson**, jonka verstaalla valmistuu vuosittain yli 500 kannelta. Hiljattain hän veti kotikaupunkinsa kouluissa työpajat, joissa valmistettiin kanteleita oppilaiden kanssa. Opintojakson ideoi opettaja **Kirsi Ojanen**, joka oli havainnut, että Saarijärven kouluissa on jopa opettajia, jotka eivät tiedä, mikä on Saarijärven kantele.

Vertailun vuoksi Nieminen esitteli seminaarissa Perhonjokilaakson kanteletta ja muita kanteleita, joita hänelle on kertynyt muutoinkin kuin itse valmistamalla. Hiljattain hänelle tuotiin vanha kantele, joka oli löytynyt Nokian kaatopaikalta. Tapaus vaikuttaa irvokkaalta, kun kyse on kukoistuskauttaan elävästä Suomen kansallissoitimmesta.

Kanteletaituri Rauno Nieminen esittelee, millä tavalla Saarijärven kantele (tumma) eroaa Perhonjokilaakson kanteleesta (edessä). Nieminen rakentaa ja soittaa Saarijärven kanteleita.

Senni Heiskanen (vas.), Rauno Nieminen ja Hanna Ryyänen perustivat viime vuonna Sarijärtwi Candlet -yhtyeen, joka soittaa Saarijärven kanteleilla ja käyttää tikkua näppäilyllynsijaan. Niemisen mukaan tikku ajaa saman asian kuin plektra kitaristilla.

Yksi tunnetuimmista Saarijärven kanteleen soittajista oli **Arvi Pokela** (1914–1984), joka asui Saarijärvellä ja käytti soittaessaan tikkua. Kaustinen Folk Music Festival nimesi hänet mestaripelimanniksi vuonna 1983. Nieminen ehti tavata Pokelan ja ottaa vähän oppiakin.

Nyt kansanmusiikin lehtorina Sibelius-Akatemiassa työskentelevä **Pauliina Syrjälä** tutkii muun muassa Pokelan tikkusoittoa omaa tohtorintutkintoaan varten.

– Olen kuunnellut arkistoäänitteitä kaikkiaan kymmeneltä tikkusoittajalta. Kiinnostuin siitä, kun tikkusoitto on niin rouhean kuuloista verrattuna näppäilysoittoon, hän pohtii.

Karjalan kuuluisat kanteletaiturit eivät käyttäneet tikkua vaan soittivat ainoastaan näppäilemällä. Tämä on erikoisuus, joka askarruttaa monen kanteletutkijan mieltä. Kanteleiden historiasta seminaarissa kertonut professori emeritus **Heikki Laitinen** sanoi sulkusoitonkin puuttuneen Laatokan Karjalasta täysin. Hän arvelee, että näppäilysoiton täytyy olla erittäin vanhaa, erityisesti Karjalassa säilynyttä perua.

Heikki Laitinen ja **Hannu Saha** aloittivat 1970-luvulla urauurtavan projektin

Kantele kouluun, joka oli sysäys elpyneeseen suosioon.

Kanteleet jaetaan nykyisin kolmeen luokkaan: koverrettuihin kanteleisiin, laattikkokanteleisiin ja koneistokanteleisiin. Laitinen kertoi myös maantieteellisestä rajasta, joka kulkee Kokkolasta Joensuuhun. Sen pohjoispuolella kanteleet koverrettiin alta ja eteläpuolella päältä, mutta miksi juuri näin? Vastausta ei tiedetä, mutta se kertoo alueellisista eroista, joita kanteleperinne on täynnä.

Kanteleen historia ulottuu tietävästi ainakin tuhannen vuoden taakse. Suomen lisäksi muita perinteisiä kantelemaita ovat Venäjä, erityisesti Karjalan tasavalta, Viro, Latvia ja Liettua. Esimerkiksi Ruotsiin kantele ei levinnyt. Nykyvalmistajat saavat tosin soitintilauksia Japania, Australiaa ja Yhdysvaltoja myöten.

Ikaalisten Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa opettanut Rauno Nieminen jäi työstään viime syksynä eläkkeelle ja aikoo keskittyä nyt entistä enemmän soittimiin ja soittamiseen. Hänen tekisi mieli myös tutkia, onko 1800-luvulla valmistetuissa kanteleissa erilainen ääni kuin nykykante-

leissa. Tohtoriksi hän tosin väitteli jo vuonna 2008, ja silloin oli kohteena jouhikko.

Seminaarin osallistujat pääsivät mukaan kuuntelutestiin, jolla selvitettiin eri puulaaduista valmistettujen tikkujen antaman äänen sointia. Testissä oli mukana viisi eri puulaatua. Senni Heiskanen toimi tikkujen ojentajana ja Hanna Ryyänen soitti samaa kappaletta eri tikuilla. Yleisö kirjasi arvionsa paperille. Yllättäen testajien korvia miellytti eniten bambutikun ääni. Soittotikku oli modifioitu eli muokattu sukkapuikosta.

Hanna Ryyänen valmistui Taideyliopiston Sibelius-Akatemiasta kansanmusiikin kandidaatiksi viime vuoden keväällä. Hän on freelancer, joka opettaa kanteleen soittoa muun muassa palkitussa kulttuuri- osuuskunta Uulussa Tampereella. Heinävedellä syntynyt Senni Heiskanen valmistuu tänä vuonna Kokkolan Centria-ammattikorkeakouluista kansanmusiikkipedagogiksi.

Sarijärtwi Candlet on kolmikolle vain yksi projekti, mutta rakas sellainen.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuvat

Musiikkia Elias Lönnrotin patsaalla esitti trio Sirkka Kosonen, Anna-Kaisa Liedes ja Timo Väänänen. Taustalla seuraavat muun muassa Ulla Piela, Timo Malmi ja Niina Hämäläinen.

UUTISIA

Kalevalan päivä täyttyi juhlapuheista

Kalevalan päivää juhlittiin tänä vuonna näkyvästi, kun eepoksen uuden laitoksen julkaisemisesta tulee kuluneeksi 170 vuotta. Helsingiläisessä juhlasalissa pidettiin 28. helmikuuta jopa kaksi juhlaa perästyen. Ensimmäisessä julkistettiin Avoimen Kalevalan ensimmäinen vaihe. Toisessa pohdittiin suomensukuisten kielten asemaa sekä kansalliseepoksen merkitystä nyky päivänä ja tulevaisuudessa.

Digitaalisen kriittisen Kalevalan ensimmäisen osan julkistamista juhlittiin SKS:n salissa sen ja Kalevalaseuran järjestämässä tilaisuudessa. Juhlaa edelsi perinteinen seppleen lasku Elias Lönnrotin patsaalla hänen nimikkokadullaan Helsingissä.

Internetissä avoimesti saatavilla oleva,

kriittisesti kommentoitu editio *Kalevalasta* on tarkoitus julkaista kokonaan ensi vuonna. Editio on tarkoitettu tutkijoille ja *Kalevalasta* kiinnostuneille kansalaisille. Verkossa luettavaa editiota on tarkoitus laajentaa suuremman yleisön tietoisuuteen muun muassa avaamalla vuoden kuluttua digitaalinen oppimisolusta. Avoin Kalevala selvittää, miten **Elias Lönnrot** on aikoinaan rakentanut *Kalevalan*.

Hanketta johtavan tutkijan **Niina Hämäläisen** mukaan kriittinen editio tarkoittaa sitä, että Kalevalan tekstiä avataan tieteellisesti kommentoiden. Edition ensimmäinen osa käsittelee *Kalevalan* runoja 1–15 sekä esipuheita vuosien 1835 ja 1849 laitoksista.

Editio sisältää sananselityksiä, tieteelli-

siä kommentaareja sekä *Kalevalaa* eri näkökulmista taustoittavia kirjoituksia. Sananselitysten tarkoitus on avata *Kalevalan* kieltä ja sanastoa nykylukijalle. Tieteelliset kommentaarit ja niitä tukevat kirjoitukset puolestaan havainnollistavat muun muassa *Kalevalan* syntyä, suhdetta kansanrunoaineistoon ja 1800-luvun yhteiskuntaan.

– *Kalevala* ei ole pelkästään kansalliseepos, kansanrunoihin pohjautuva tai suullis-kirjallinen tuote, vaan myös 1800-luvun teos, Lönnrotin teos, myyttinen ja moderni samanaikaisesti, Hämäläinen määrittelee.

Hämäläinen muistutti juhlassa, kuinka Lönnrot teki kaikkiaan 11 runojen keruumatkaa. Hänelle kertyi niin valtava aineisto, että siitä olisi saanut aikaan seitsemän teosta, kaikki erilaisia. Avoin Kalevala on hänen mukaansa uudenlainen mahdollisuus ymmärtää *Kalevalaa* ja Lönnrotin luomistyötä.

Hämäläisen mukaan Lönnrot ohjasi *Kalevalan* lukemista ja vastaanottoa suuntaan, joka tuotti 1800-luvulla syntymässä olleen modernin yhteiskunnan. Toisena juhlan puhujana ollut professori **Lotte Tarkka** totesi, että *Kalevalan* kriittinen editio on välttämätön, jotta ymmärretään,

Niina Hämäläinen vetää Avoin Kalevala -projektia.

Kansanedustaja Pekka Haavisto oli yksi juhlien puhujista.

Elias Lönnrot sai perinteiseen tapaan kukkaseppeleen juurelleen Kalevalanpäivänä. Patsaan luona oli Kalevalaseuran järjestämä ohjelmaa.

miten myyttinen suomalaisuus aikoinaan rakennettiin.

– Kansallinen Suomi on yksi synnyttämällä synnytetty ominaisuus. Ukko Yli- luoja suoritti ensimmäisen synnytyksen ja Väinämöinen katsoo olleensa paikalla, kun ylinen loi maailman, Tarkka sanoi.

Toisen Kalevala-juhlan järjestäjiä olivat opintokeskus Visio, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Sukukansojen ystävät ry ja M.A. Castrénin seura ry. Puhujina olivat muun muassa kansanedustaja **Pekka Haavisto**, toimittaja **Kirsikka Moring** ja Tverinkarjalaisten ystävät ry:n puheenjohtaja **Ari Burtsoff**.

Pekka Haavisto puhui *Kalevala*-ajatus- tensa lisäksi Suomen sukukielten tilanteesta Venäjällä. Hän arveli, että kielten asema on heikentynyt siksi, että Venäjällä on meneillään erityinen poliittinen jakso. Poliitikka vaalii kansallista eheyttä ja kansallismielisyyttä, johon vähemmistökielet sopivat huonosti.

– Pohjoisilla alueilla vähemmistökielten ja -kansojen tilanne on vaikeutunut senkin vuoksi, että maan kaivos- ja öljy- ja kaasuteollisuus tuhoaa alkuperäiskansojen

elinympäristöjä ja niihin liittyviä elinkeinoja, hän sanoi.

– Kielten mukana osa maailman kulttuuriperinnöstä katoaa. Jokainen kieli sisältää myös oman käsite- ja ajattelumailmansa. Kielten kautta tutkitaan myös kulttuuria, ihmismieltä ja menneisyyttä. Kieli liittyy myös elinympäristöömme. Esimerkiksi perinteinen tieto lääkekasveista ja luonnon käyttäytymisestä uhkaa hävitä uhanalaisen kielen häviämisen myötä.

Kielen säilyminen ja puhujan oikeus käyttää äidinkieltään ovat Haaviston mukaan ihmisoikeuskysymyksiä. Kaikkien kielten puhujilla pitäisi olla tasavertainen oikeus käyttää arkielämässään omaa kieltään. Perusoikeuksiin kuuluu hänen mukaansa myös mahdollisuus saada koulupetusta omalla kielellään.

Ari Burtsoffin mukaan Venäjällä osataan hyvin nostaa vähemmistöjä esille niin, että kaikki vaikuttaa olevan terveessä vuorovaikutuksessa valtakulttuurin kanssa.

– Järjestetään erilaisia tapahtumia ja tanssitaan kansantansseja. Valitettavasti kieli kuitenkin ei monesti ole missään roolissa näissä juhlallisuuksissa. Tämä pä-

tee koko Venäjään mukaan lukien alueet, joissa karjalaisia asuu, hän sanoi.

– Uskoin kielen säilyvän Venäjällä ja pelkäsinkin sen katoavan Suomesta. Tilanne Suomessa on kuitenkin parantunut. Karjalan kieltä on alettu tukea tosin vasta 2000-luvulla ja summat ovat olleet todelliseen tarpeeseen verrattuna varsin niellisiä. Suunta on kuitenkin parempi ja nyt uskon, että kieli säilyy ehkä nimenomaan Suomessa.

Karjalankielisiä oli hänen arvionsa mukaan vielä toisen maailman sodan aikoihin 50 000–60 000 ja tällä hetkellä yhteisön koko on noin 30 000, joista 11 000 taitaa kieltä hyvin ja 5 000 puhuu päivittäin. Vertailun vuoksi hän arvioi saamelaiden määrän olevan Suomessa noin 10 000 henkeä.

– Yhteisön koko ja kielten puhujien määrä voi kuulostaa suurelta, mutta seuraava seikka on hätkähdyttävä. Lapsiperheissä, joissa lapset joko osaavat karjalaa, kuulevat sitä kotona tai saavat karjalan opetusta, on oman arvioni mukaan optimistisestikin arvioiden 20–40 lasta.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuvat

UUTISIA

Kiännä!-hanke sai hyviä tuloksia

Vuosia jatkunut Kiännä!-hanke on päättynyt. Se sai vuonna 2015 Koneen Säätiöltä rahoituksen kielen elvyttämiseen liittyvässä haussa. Hankkeen vetäjäksi tuli Itä-Suomen yliopiston suomen kielen yliopistonlehtori **Helka Riionheimo** ja mukana oli suuri joukko kielen asiantuntijoita. Riionheimo on kontaktilingvisti, joka on erityisesti perehtynyt inkerinsuomen ja viron kontakteihin sekä viime aikoina Raja-Karjalan kielikontakteihin. Hän on myös toiminut karjalan kielen oppiaineen suunnittelijana Itä-Suomen yliopistossa ja tutkijana suomen ja karjalan kielen kontakteja tutkivassa Suomen Akatemia FINKA-projektissa.

Kiännä!-hankkeen konkreettisia tuloksia oli muun muassa **Aleksi Ruuskasen** ja **Tamara Ščerbakovan** kääntämä lastenkirja *Peppi Pitkysukku*, joka ilmestyi Sivistysseuran julkaisemana viime vuonna. Näkyvää tulosta syntyi myös **Ilja Moshnikovin** vetämästä Wikipedia-työpajasta, josta saatiin uusia karjalankielisiä Wikipedia-tekstejä.

Käännösseminaarin osallistujien mukaan neljä vuotta kuluivat nopeasti. *Karjalan Heimo* pyysi tutkija **Natalia Giloevaa** kertomaan, mitä muuta saatiin aikaan, miksi hanke loppui ja onko tietoa jatkosta. Lopuksi hän kertoo vielä, että seminaariin osallistui kaikkiaan yli 50 henkeä.

”**Tatjana Baranova** on ollut meidän kiännösseminuuran opastajannu, da sen hantuzis luajimmu yhtes hänenke tämän. Petroskoin valdivonyliopiston opastajat, kuduat oldih meidän kiännösseminuuran opastujinnu, ollah käytetty meil tiijustettuu kiännösmetoudiekkua omis luvendolois jo Petroskoil.

Sanastoruadopajois da harjaituksis olemmo luadinuh uuttu sanua, ezim. Yle uudizih karjalakse libo testannuh jo minun luajittuloi sanoi da kommentiiruinnuh niidy. Sain suurdu abuu.

Tänä vuon **Olga Karlova** da **Valentina Karakina** ollah aloitettu kiändiä Fedja-setä-kniigua vienankarjalakse. Tarkoituksennu on suaja se jullattavakse myöhembä, ga algu oli suadu meil. Kaksi vuottu tagaperin opastujien kiännöksii oli jullannuh *Oma mua* -lehti, heijänke oli sobimus. Terväh piäzöy ilmah Karjala-suomi -hairiehvedäi sanasto, luadijat **Timoi Munne**, **Santtu Karhu**, **Natalia Giloeva**.

Natalia Giloeva kertoo omalla äidinkielellään Karjalan Heimon pyynnöstä, mitä Kiännä!-hanke sai aikaan.

Vie Kiännä oli maksanuh kiännösalkivon *Alisan šeikkailut kummanmuas* da *Pieni Prinsut* -kirjois. Minulle oli maksettu kielentarkastukses. Nenga Kiännä on tugenuh.

Kiännä! on ruadanuh Konehen fondan togiettavannu, dengua oli nelläkse vuottu, projektu loppih. Jatkuo ajattelemmo, ga ei vikse kerras vie.

Jälgimäzes seminuaras oli opastujien luejittu programmu, kuduah kuului karjalastu kul'tuurua koskii kilbu (pidi vastata kyzymyksih, ezim. Mi on kallehin pruaz-

niekku, Konzu ei sua mennä kylyh imi.), ozutelmu vepsän kielel, ihan oikei vepsän kielikyly. Muite huomautus: kaksi vuottu seminuaras oli vepsälästy, Karjalan kiännösseminuuru muutui karjalan da vepsän seminuarakse!

Nellän vuvven aigua seminuaroih on ottanuh ozua piäl 50 hengen, kudamien luvus viena-, livvin- da suvkarjalastu sego vepsälästy. Opastujat oldih kui Suomespäi mugai ven'an Karjalaspäi; oli nuordu yliopiston opastujua dai jo maltajua kiändäjiä. Kai *Oma mua* -lehden toimittajat, enimät karjalan aktivistat imi.”

Vienankarjalan kurssi kutsuu Uhtualle

Vienankarjalan kielen ja kulttuurin kurssi pidetään 27.6–1.7. Uhtualla eli Kalevalassa Vienan Karjalassa. Opettajia ovat tuttuun tapaan **Valentina Karakina** ja **Olga Karlova**. Kurssipaikkana on hiljattain remontoitu Mobergin talo.

Ruokailut ja osa yöpymisistä järjestetään Sampohotellissa.

Kurssilla opitaan vienankarjalan sanastoa ja peruskielioppia. Opetuksen teemanä on tänä vuonna terveys ja hyvinvointi, sairaudet ja parannuskeinot. Venäjän puolelta mukaan tulee joukko opettajia, toimittajia ja eri taiteenalojen ammattilaisia.

Kurssin aikana on mahdollisuus osallistua myös Sommelo-musiikkifestivaalin tapahtumiin.

Kurssille ilmoittaudutaan Karjalan Siivestyseuran toimistoon sähköpostilla toimisto@karjalansivistysseura.fi tai puhelimitse 050 50 5055 531 toukokuun loppuun mennessä. Tiedustelut majoituksesta välitetään kurssinjärjestäjille.

Suomalaiset osallistujat järjestävät itse omat matkansa sekä viisuminsa. Kurssimaksu 100 euroa maksetaan Karjalan Siivestyseuralle.

Laulujuhlat täyttävät Sortavalan

Perinteiset Kansainväliset laulujuhlat pidetään jälleen pienen tauon jälkeen Sortavalan kaupungissa 14.–16. kesäkuuta. Juhlat on omistettu Karjalan tasavallan 100-vuotisjuhlalle ja Kalevalan 170-vuotisjuhlalle.

Kuoroja on tulossa mukaan ainakin Karjalan tasavallasta, Suomesta, Virossa, Latviasta ja Liettuasta. Laulajat osallistuvat Sortavalan katuja kiertävään kulkueeseen ja esiintyvät laulukentäksi kutsutulla ulkoilmalavalla Vakkosalmen puistossa. Esiintymispaikka on tunnettu hienosta akustiikastaan.

Kansainväliset laulujuhlat pidetään Venäjän kulttuuriministeriön Eppinen forumi -tuella. Suomesta järjestelyissä on mukana mm. Laatokankarjalaisten Liitto. Mukana ovat myös kuorot, jotka ovat olleet mukana **Paavo Joensalon** vetämässä Runojahdi – Pajon mahdi -hankkeessa.

Professori Lotte Tarkka on Suomalaisen Tiedekatemian jäsen, ja hän toimii useissa luottamustehtävissä tieteellisissä seuroissa ja yliopistossa.

Lotte Tarkka aloittaa SKS:n esimiehenä

Helsingin yliopiston folkloristiikan professori **Lotte Tarkka** on valittu Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran puheenjohtajaksi ja seuran esimieheksi. SKS:n esimies edustaa seuraa erilaisissa tilaisuuksissa.

Tarkan tutkimusteemat liittyvät muun muassa kalevalamittaiseen kansanrunouteen, sanamagiaan, eepostutkimukseen, myyttiseen mielikuvitukseen, perinteen transformaatioon ja folkloren ideologiseen käyttöön.

Hänen väitöstutkimuksensa *Rajarahvaan laulu. Tutkimus Vuokkiniemen ka-*

levalamittaisesta runokulttuurista 1821–1921 valmistui vuonna 2005.

Ennen folkloristiikan professuuria Lotte Tarkka on työskennellyt muissa tutkimus- ja opetustehtävissä Helsingin ja Turun yliopistoissa sekä useissa tutkimushankkeissa SKS:n arkistossa.

Lotte Tarkka on Suomalaisen Tiedekatemian jäsen, ja hän toimii useissa luottamustehtävissä tieteellisissä seuroissa ja yliopistossa. SKS:n hallituksessa hän on toiminut vuosina 2009–2018 ja valtuuskunnassa 2007–2009 ja 2019–.

Kari Pössi on uusi johtaja Salmi-säätiössä

Salmi-säätiön hallitus uusiutui ja nuorentui merkittävästi maaliskuun alussa pidetyssä vuosikokouksessa. Hallituksessa vuodesta 2000 ollut ja 11 vuotta puheenjohtajana toiminut **Raija Pyöli** jäi pois toiminnasta viime vuoden lopussa. Hänen panostuksensa puheenjohtajuuteen ja työnsä historiateoksien toteutuksessa olivat merkittäviä.

Myös hallituksessa vuodesta 2004 asti toiminut **Kari P. Koslonen** ja hallituksessa sekä asiamiehenä toimiva **Mauri Sulku** jäivät pois hallituksesta. Uusien sääntöjen mukaan asiamies eli säätiön

toimitusjohtaja ei voi olla säätiön hallitusjäsen.

Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin **Kari Pössi**. Hän on toiminut hallituksessa vuodesta 2012 alkaen ja ollut varapuheenjohtaja vuodesta 2017. Varapuheenjohtajaksi tuli **Juhani Hakkarainen**, joka on toiminut säätiössä vuodesta 2017.

Hallituksessa jatkaa arkkipiispa **Leo**. Hän on ollut mukana säätiössä vuodesta 2008. Hallituksen uusiksi jäseniksi valittiin **Lea Lihavainen** Joensuusta, **Eeva Riutamaa** Vantaalta ja **Jari Niemelä** Kuopiosta.

UUTISIA

Pajot on kaksipäiväinen karjalainen musiikkifestari 10.–11. toukokuuta Kontiolahden Kotiseutukeskuksessa. Tapahtuma alkaa perjantaina Suistamon Sähkön tahdissa.

Pajot avaa kesän Kontiolahdella karjalaksi

Kolmannen kerran järjestettävä Pajot on kaksipäiväinen karjalainen musiikkifestari 10.–11. toukokuuta Kontiolahden Kotiseutukeskuksessa. Tapahtuma pärsähtää perjantaina käyntiin Suistamon Sähkön tahdissa.

– Pajot tuo kuunneltavaksi musiikkia, jota ei liioin radiosta kuule. Pajot on karjalaa ja tarkoittaa lauluja. Karjalan kieli on Pajojen pääasia nyt ja aina. Teemme työtä koko Joensuun seutua piristävän tapahtumakokonaisuuden säilyttämiseksi. Luomme esiintymistilaisuuksia kokoonpanoille, jotka tekevät ja esittävät nykyfolkia sekä karjalaista ja karjalankielistä musiikkia paikallisuutta unohtamatta. Eli musiikkitarjontaa on laidasta laitaan, **Jari-Pekka Kinnunen** Pajoista kertoo.

– Pajo-festivaalin Jarmarka-päivä on ilmainen koko perheen huomioiva tapahtuma täynnä puuhaa sekä musiikki- ja teatteriesityksiä.

Tänä vuonna mukana genren ulkopuolelta tulevia paikallisia kokoonpanoja ovat muun muassa Huojuva lato, Kaiutin

Pajot-musiikkifestarin tapahtumapaikka on Kontiolahden Kotiseutukeskuksessa.

ja Släinte Karelia. Pajoissa esiintyvät myös legendaarinen karjalaksi laulava Santtu Karhu & Talvisovat, Suden Aika, Loimolan Voima, Karjala Prihat sekä **Timoi Munne** ja Soutjärven Kansan kuoro.

Pajoihin saapuvia akustisia kokoonpanoja tarjotaan kuultaviksi myös alueen hoitokoteihin.

– Pajoissa on ainesta leppoiseksi koko seutukunnan pidetyksi kesän avaustapahtumaksi, jonne samanhenkiset ihmiset saapuvat viihtymään kauempaakin. Pajot on kiinnostava vähemmistökieltä esille nostava laajalti arvostettu karjalankielisen väestön identiteettiä tukeva kulttuuri-ilmiö, jossa Suomen karjalankieliset saavat pääosan. Karjalaa kuullaan puhuttuna ja laulettuna eli pagistuna da pajattettuna, Jari-Pekka Kinnunen kehuu.

Vuosittain toistuva seutukunnallisesti merkittävä tapahtuma järjestetään vuonna 2017 perustetun Karelia Folk ry:n hallinnoimana Kontiolahden kotiseutukeskuksessa. Tutkija ja muusikko Timoi Munne ja yhdistysaktiivi Jari-Pekka Kinnunen ovat tapahtuman puuhamiehiä.

Karjalaiset kesäjuhlat pidetään Hämeenlinnassa

Karjalan Liiton Karjalaiset kesäjuhlat alkavat perjantaina 14. kesäkuuta Hämeen historiallisessa linnassa pidettävällä seminaarilla, minkä jälkeen illalla on yhteislaulutilaisuus sekä keskikaupungilla vietettävä klubi-ilta. Vetonauloina tilaisuuksissa ovat **Erkki Liikanen** ja Värttinä.

Lauantaina 15.6. aukeaa karjalainen tori Hämeenlinnan urheilupuistossa vierokkain sijaitsevilla Elenia Arenalla ja Säästöpankki Arenalla. Halleihin sijoittuvat sekä torimyyjät että pitäjien edustajat ja lisäksi muun muassa Kyyrölän savenvalajat ja muut käsityöläiset ovat esittämässä työnäytöksiään.

Lauantaina on urheilupuiston alueella

liiton tämän vuoden teeman mukaisesti myös lasten omaa ohjelmaa.

Lisäksi luvassa ovat piirakkakilpailu, kyykkäkisa, golfturnaus ja tuttuun tapaan kesäjuhlien avajaiset. Iltaohjelma tanssineen ja klubi-iltoineen pidetään kaupungin keskustassa.

Sunnuntai 16.6. alkaa jumalanpalveluksilla. Kirkossa esitetään Pirkkalassa aiemmin nähty Hämäläis-karjalainen messu. Myös karjalainen tori on avoinna urheilupuistossa, jonne perinteinen lippukulkue johdattaa keskipäivällä väen päiväjuhlän viettoon.

Lisätietoja saa Karjalan Liiton verkkosivuilta.

Vienalaispukuja esillä Parppeinvaaran runokylässä

Kajaanilaisen **Kerttu Lammassaaren** valmistamia vienankarjalaisia pukuja on kesällä esillä Parppeinvaaran runokylässä Ilomantsissa. Lammassaari on koonnut pukuja koskevat tiedot haastattelumatkoillaan eri puolilla Vienan Karjalaa ja Vienanmeren pomorikylissä.

Kerttu Lammassaari tallensi matkoillaan myös vanhojen ihmisten kertomuksia, lauluja ja tapakulttuuria.

Lisäksi hän hankki lainaksi alkuperäisiä

vienalaispukuja, joista vanhimmat olivat 1800-luvulta. Tyypillistä puvuille on niiden värikkyyys ja kirjavuus.

Näyttelyn on tuottanut Kainuun museo ja esillä olevat puvut ovat Kainuun museon kokoelmista.

Näyttely on esillä Parppeinvaaran runokylässä 1.6.–31.8.2019. Parppeinvaaran runokylä on avoinna kesä- ja elokuussa päivittäin klo 11–17 ja heinäkuussa päivittäin klo 10–18.

Verkkolehdestä on uutisia vienankarjalaksi

Irma Aleksejeva on lapsesta saakka puhunut kotikieltään vienankarjalaa.

Karjal Žurnualu -verkkolehti on alkanut julkaista uutisia vienankarjalaksi. Uutiset kääntää **Irma Aleksejeva**, joka on syntynyt Uhtualta, mutta on asunut ja opiskellut viime ajat Jyväskylässä.

Koulutukseltaan hän on filosofian maisteri. Hän on opiskellut myös Petroskoin yliopistossa.

Ensimmäinen uutinen vienankarjalaksi ilmestyi 9. huhtikuuta ja aiheena olivat Suomen eduskuntavaalit. Vienankarjalaiset uutiset ilmestyvät kerran viikossa tai kerran kahdessa viikossa osoitteessa www.karjal.fi/verkkolehti/.

Vieljärven kielipesä muuttumassa perhepäiväkodiksi

Pari vuotta toiminnassa ollut Vieljärven kielipesä halutaan muuttaa perhepäiväkodiksi. Asiaa pohdittiin maaliskuussa kokouksessa, johon osallistui muun muassa Karjalan kansallisuuspolitiikan ministeri **Sergei Kiseljov**, lainsäädäntökokouksen jäsen **Valeri Šottujev** ja Präsän piirin uusi johtaja **Roman Petrov**.

Kokouksessa käsiteltiin valtion tukemia mahdollisia hoitomuotoja ja tultiin johtopäätökseen, jonka mukaan perhepäivähoito on paras hoitomuoto pienille lapsille.

Muuttumassa on vain perhepäiväkodin juridinen muoto, toiminta pysyy samana kuin ennenkin. Kielenoppiminen tapahtuu leikin avulla kielipesämenetelmää käyttäen.

Kielipesässä on tällä talvikaudella ollut yhdeksän lasta iältään puolestatoista vuodesta seitsemään vuoteen.

Livvinkarjalaa opitaan taas Kižin saarella

Kižin museosaari kutsuu jo toisen kerran osallistumaan karjalan kielen livvin murteen kurssille. Kurssi pidetään 21.–27.7. ja sen aikana perehdytään karjalaiseen kulttuuriin, arkkitehtuuriin, käsityöperinteeseen ja musiikkiin.

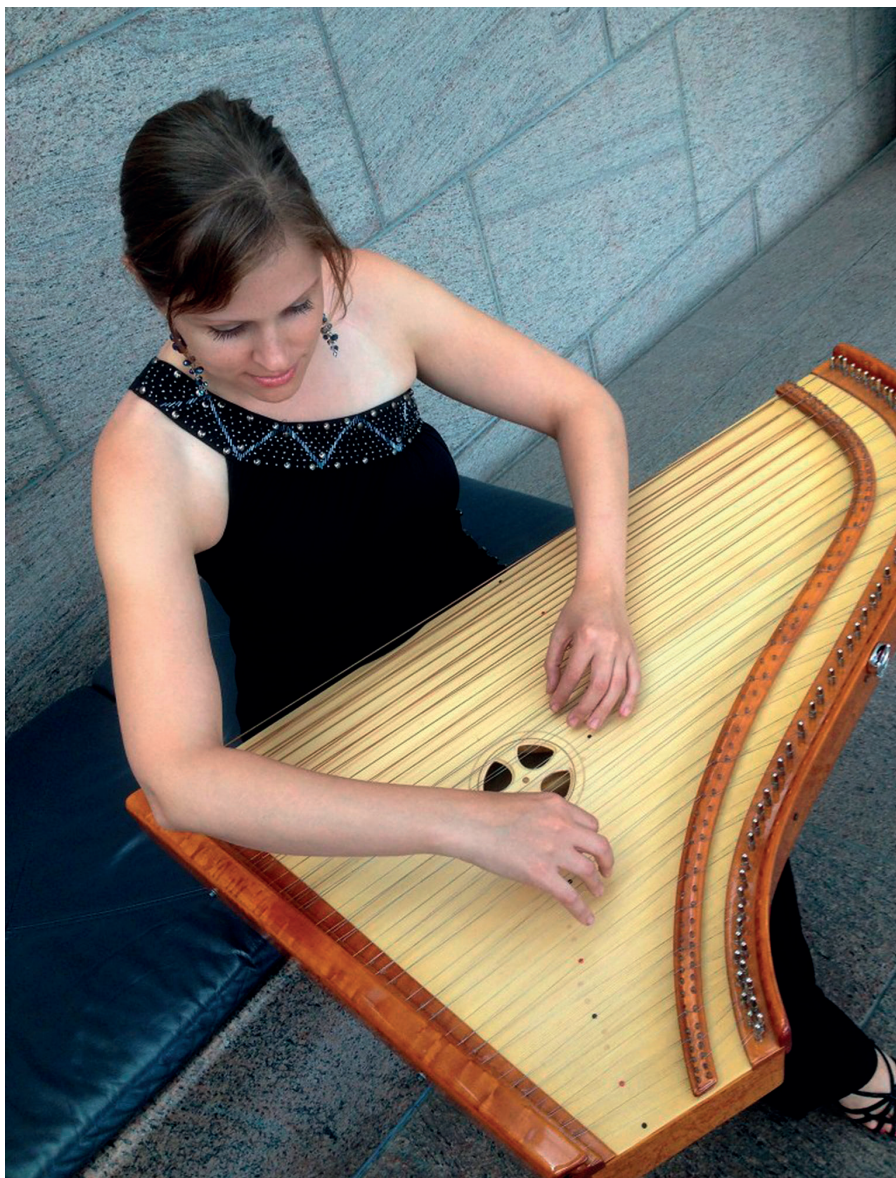
Kurssi on perinteiseen tapaan jaettu karjalan kielen alkeis- ja jatkoryhmään. Opettajina toimivat jo edellisvuosina kursseja vetäneet **Olga Žarinova** ja **Nadezda Michurova**.

Matka tehdään Joensuusta bussilla, yöpyminen menen tullen Petroskoissa, matkat Kižille tehdään kantosiipi-aluksella, majoittuminen Kižin museon vierastaloissa. Passin tulee olla voimassa puoli vuotta kurssiviikon päätyttyä.

Viikon toteuttaa Karjalan Liitto, joka on järjestänyt karjalan kielen kursseja Karjalan tasavallassa lähes kolmekymmenen vuoden ajan.

Yhteistyökumppaneina ovat Kižin ulkomuseo ja Opintokeskus Sivis. Lisätiedot osoitteesta toimisto@karjalanliitto.fi tai puhelimitse 09 7288 170.

UUTISIA

Hedi Viisma aloitti kanteleensoiton 7-vuotiaana Tallinnassa ja valmistui Sibelius-Akatemiasta keväällä 2006 musiikin maisteriksi. Hedin instrumentti on kromaattinen kannel.

Käsikirja kromaattiselle kanteleelle valmistui

Kantelisti **Hedi Viisma** on taiteellisessa tohtorintutkinnossaan tutkinut ja kehittänyt kromaattisen kanteleen soittotekniikoita ja laajentanut soittimelle tarjolla olevaa ohjelmistoa. Tutkinnon myötä syntyi käsikirja, jonka avulla kromaattiselle kanteleelle säveltävät voivat perehtyä instrumentin ominaisuuksiin ja mahdollisuuksiin.

Viisman tutkinto on sekä Suomessa että Virossa ensimmäinen kromaattista kanteletta käsittelevä tohtorintutkinto. Se tarkastettiin Taideyliopiston Sibelius-Akatemiassa 9. maaliskuuta.

Kromaattinen kantele on alun perin Virossa soitinrakentaja **Väinö Maalan** vuonna 1953 kehittämä kantelemalli, jossa on kromaattisen sävelasteikon viritys neljän tai viiden oktaavin ulottuvuudella.

Kielten määrä voi vaihdella 50:n ja 61:n välillä.

Soittimelle ei ole toistaiseksi olemassa kovin paljon aloittelijoille sopivaa opetusmateriaalia.

Viisman kirjallinen työ on kromaattisen kanteleen käsikirja säveltäjille. Lisäksi hän on pitänyt konsertteja.

Vasemmistoliitto oli kolmas palkittu puolue

Vuoden 2018 Karjalainen kieliteko-palkinto myönnettiin kaikkiaan kolmelle suomalaiselle puolueelle, jotka ainoina ovat ottaneet karjalan kielen puolueohjelmiinsa.

Nämä puolueet ovat vasemmisto, vihreät ja perussuomalaiset. *Karjalan Heimon* saaman aiemman tiedon mukaan palkittuja olivat vain perussuomalaiset ja vihreät.

Vasemmisto ehdottaa tavoiteohjelmassaan 2016–2019 seuraavaa: ”Karjalan kielen asema on tunnustettava muiden vähemmistökielten rinnalla ja sen asema on kirjattava perustuslain 17. pykälän kolmanteen momenttiin. Lakimuutoksen ohella kielenelvytysohjelma on käynnistettävä.”

Vihreiden tavoiteohjelmassa 2019–2023 esitetään seuraavaa: ”Edistetään karjalankielisten kielellisiä oikeuksia. - - Vahvistetaan karjalankielisten laillista asemaa ja elvytetään karjalan kieltä.”

Perussuomalaisten kielipoliittisessa ohjelmassa vuodelta 2015 karjalan kieltä käsitellään muun muassa seuraavasti: ”Perussuomalaiset suhtautuu myönteisesti saamelaiskielten ja karjalan kielen säilyttämiseen ja elvyttämiseen. Kielille tavoitellaan virallista asemaa niiden kotiseutualueilla. Kielen siirtymistä uudelle sukupolvelle tuetaan opetuksen avulla koko maassa.”

Palkinnon jakaa vuosittain Karjalan kielen lautakunta. Viime vuoden palkinto oli ensimmäinen.

Karjalankielinen lauantaikerho alkoi Joensuussa

Joensuussa toimii tänä keväänä kahden kuukauden ajan 9–12-vuotiaille tarkoitettu karjalankielinen kerho. Karjalan puhumisen lisäksi kerhossa piirretään. Kerhoa pidetään kuutena lauantaipäivänä kello 11–13 toukokuun loppuun asti.

Kerho on osallistujille maksuton, ja sen opettajana toimii **Elena Kurki**. Kerhon toteuttaa Karjalan Kielen Seura.

Kerhopaikkana on Sinkkolan nuorisotalo.

HALLITUKSEN UUTISET

Kerro, mitä karjalaisuus on tänään

Hyvät heimolaiset! Pitäkää mielessä muistitietokeruu pakolaisuudesta ja siirtolaisuudesta. Se jatkuu kesäkuun loppuun asti. Kyseessä on Karjalan Sivistysseuran ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) yhteishanke, jossa pyritään kokemaan karjalaisten kokemusta karjalaisuudesta juuri nyt, 2000-luvulla.

Tartu siis asiaan. Koko keruuohje löytyy SKS:n internet-sivuilla, helpoimmin vain hakemalla otsikkoa KARJALAIUUUS 2000-LUVULLA. Kysely on laaja, mutta kaikkia siinä lueteltuja asioita ei tietenkään tarvitse ottaa huomioon eikä edes kaivaa esiin. Seuraavassa keskeisiä teemoja, joita voit mietiskellä:

Kerro oma tai sukusi tarina: milloin perhe tuli Karjalasta Suomeen tai Venäjän Karjalaan Suomesta – kotoutuminen – ongelmat – nykyhetken tilanne?

– Mitä pakolaisuus/siirtolaisuus on merkinnyt perheessäs?

– Miten asiasta on kerrottu ja puhuttu?

– Millä tavalla yhteyksiä entisiin kotipaikkoihin on pidetty yllä?

– Miten yhteyksiä muihin pakolaisiin/siirtolaisiin on pidetty yllä?

– Mitä pakolaisuus/siirtolaisuus merkitsee sinulle tänä päivänä?

– Mitä karjalaisuus sinulle merkitsee?

– Voiko karjalaisuus elää kaupungeissa?

– Millaisena näet karjalaisuuden tulevaisuudessa?

Näihinkään ei kaikkiin tarvitse kirjoittaa vastausta. Riittää vaikka vain se, että kerrot sukusi tarinan. Vastauksesi voi olla yhden tai viidenkymmenen sivun mittainen,

pääasia että se on omilla sanoillasi ja omalla tavallasi tehty. Voit myös haastatella vanhempaa karjalaista ja näin ikuistaa hänen elämänsä ja ajatuksensa karjalaisuudesta.

Tämä ei ole kilpailu, vaan yhteinen yritys kartoittaa karjalaisuuden nykytilaa. Älä siis jännitä, vaan ryhdy toimeen!

Vastausohjeet:

Lähetä vastauksesi 30.6.2019 mennessä joko SKS:n verkkolomakkeella osoitteessa www.finlit.fi/karjalaisuus tai postitse osoitteeseen Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, arkisto, PL 259, 00171 Helsinki (kuoreen tunnus ”Karjalaisuus”). Vastauksen voi myös lähettää sähköpostin liitetiedoston osoitteeseen keruu@finlit.fi, aihekenttään tunnus ”Karjalaisuus”.

Voit lähettää myös valokuvia, äänitteitä ja vanhempia muisteluja. Kirjoita vastaukseesi suostumukseksi siihen, että lähettämäsi aineisto arkistoidaan nimelläsi tai nimimerkillä SKS:n arkistoon.

Jos kaipaat lisäohjeita, niitä saa SKS:n arkistosta, puh. 0201 131240 (sähköposti: keruu@finlit.fi) tai Senni Timoselta, puh. 040 7217567 (sähköposti: senni.timonen@kolumbus.fi)

AILA-LIISA LAURILA

Karjalaisuutta on esimerkiksi laulaminen kuoroissa, kuvassa Karjalan kaiku esiintyy.

TIETONIEKKA

Oletko karjalainen tietoniekka?

1. Mikä YK:n julistama teema-vuosi on nyt menellään?

- Vähemmistökansojen vuosi.
- Kuolleiden kielten vuosi.
- Alkuperäiskansojen kielten vuosi.

2. Missä ovat Rameškin, Lihoslavlın, Spirovon ja Maksatihın piirit?

- Vienan Karjalassa.
- Tverin Karjalassa.
- Aunuksen Karjalassa.

3. Mitä ammatteja on historiallisesti pidetty erityisen karjalaisina?

- Metsästäjä, kalastaja ja turkis-kauppias.
- Karjapaimen, puuseppä ja räätäli.
- Laivanrakentaja, tutkimusmatkailija ja tulkki.

4. Mikä on tapuska?

- Uusi karjalainen pikkuherkku, jonka Karjalan Keittiömestarit ja Karjalan Paistinkääntäjät esittelivät Lappeenrannassa hiljattain.
- Käyrävartinen puulusikka, josta on viime vuonna julkaistu muovinen versio.
- Uusi sultsinaa muistuttava leivonnainen, josta Karjalan Leipurimestarit ovat kehittäneet miniversion.

5. Kuka oli Taivalkosken Jalavan kaupan perustaja?

- Uhtualta Suomeen saapunut kauppias Paavo Afanasjev.
- Repolan Koropin kylästä Suomeen siirtynyt kauppias Ivan Maurojev.
- Vienan Karjalan Pistojärveltä Suomeen tullut laukkukauppias Stephan Jakowleff.

6. Mitä ovat luttu ja liru?

- Perinteisiä karjalaisia soittimia, joita on valmistettu yleensä tuoreesta lepästä tai haavasta ja tuohesta.
- Pikkulintuja, jotka ovat erityisen yleisiä Karjalan lehtimetsissä.
- Pieniä järvikaloja, joista karjalaiset ovat leiponeet perinteisiä kukkoja.

1.c, 2.b, 3.a, 4.a, 5.c, 6.a.
Tietoniekkan vastaukset:

LAUKUNKANTAJAT

HUHTIKUU 2019

Kun Lönnrot ukot unohti

Kuvanveistäjä **Alpo Sailo** oli kansallisromantikko, yksi viimeisistä. Hänen toimintansa lähtökohtana oli rakkaus kotimaahan ja kalevalaiseen kulttuuriin. Alpo Sailon nuorin poika **Árpád Sailo** ja **Eeva-Kaisa Linna** keskustelivat kuvanveistäjä Sailon elämäntyöstä ja jälkeensä jättämästä karelianisesta perinnöstä.

EKL Akseli Gallen-Kallela vaikutti merkittäväällä tavalla Alpo Sailon uraan kuvanveistäjänä. Gallen-Kallela toimi Sailon opettajana vuodesta 1899 parin vuoden ajan. Mestari-oppilas-suhde muuttui ajan saatossa ystävyudeksi, joka kesti aina tuonelan porteille saakka. Taiteen tekemisen ohella Sailoa ja Gallen-Kallelaa yhdisti Kalevalaseura, jonka perustamisessa heillä oli keskeinen rooli vuonna 1911. Seuran päätavoitteeksi muodostui Kalevalatalon aikaansaaminen. Alpo Sailo oli saanut ajatuksen jo kymmenen vuotta aikaisemmin ollessaan ulkomailla ja hän julkisti sen lehtikirjoituksessa vuonna 1911.

AS Eliel Saarinen laati piirustukset valtavasta graniittilinasta, joka olisi kätkenyt uumeniinsa mm. juhlasalin, kirjaston, talousrakennuksia ja tutkijoiden työhuoneita. Rakennuksen alle suunniteltiin Tuonelaa, jonne kansalliset merkkimiehet olisi haudattu. Piirustukset kuitenkin haudattiin kaikessa hiljaisuudessa, hanke oli ehkä liian kunnianhimoinen eikä siihen olisi ollut kovin helppoa löytää varoja.

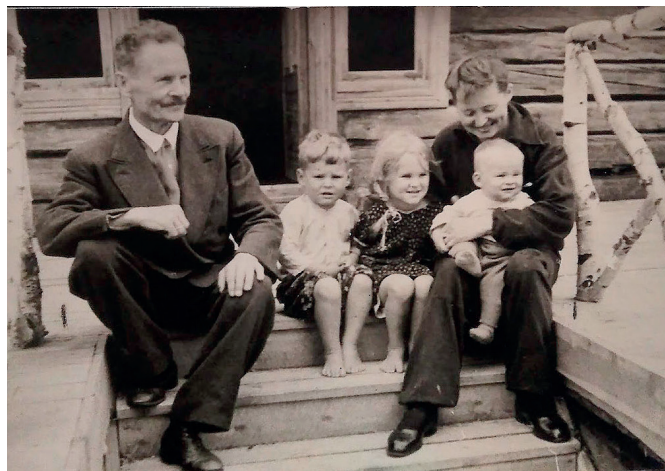
Isä ja Gallen-Kallela olisivat halunneet rakennuksesta suomalaiskansallisemman, enemmän Kalevala-henkeä. Gallen-Kallelan maalaukset olisi säilyttänyt sinne. Isälle tärkeä osa Kalevalataloa oli runonlaulajien sali. Hänen mielestään jo Lönnrotin ajoista lähtien oli unohdettu itse laulajat ja runojen taitajat ja keskitytty vain runojen keruuseen. Hän katsoi, että heidät pitäisi hahmoina ikuistaa jälkipolville.

Vuonna 1932 isä sai uuden oppilaan, **Nina Stünkelin**. Kun kävi ilmi, että isä tarvitsi apua Sortavalaan tilatun runonlaulajapatsaan tekemiseen, tarjosi Nina apuaan. Näin alkoi vuosia kestänyt ammatillinen kumppanuus, avioliitto – ja Ninasta tuli äitini.

EKL Nina Stünkel innostui Kalevalaan ja runonlaulajahankkeisiin. Ajatus runonlaulajasalista ei jättänyt Alpo Sailoa, elosa olevat runonlaulajat oli ikuistettava niin kauan kun se vielä oli mahdollista. Sortavalan runonlaulajapatsaan paljastuksen jälkeen vuonna 1935 Sailo, Nina Stünkel ja eräs kolmas kuvanveistäjä lähtivät Suistamolle piirtämään ja muovailemaan kiinnostavia kansanihmisiä.

AS Vuonna 1937 isä ja Nina lähtivät jälleen Karjalaan, Suistamolle, Suojärvelle, Korpiselkään ja Joensuun kautta Liperiin. Matkalla syntyi runsaasti piirroksia. Samana vuonna he vielä palasivat toistamiseen näille seuduille, Suistamon Äimäjärvelle ja Impilahdelle. Matkalla syntyi luonnoksia vanhoista emännistä ja Sortavalassa muotokuva rovasti **Sergei Okulovista**.

Karjala ei jättänyt rauhaan, olihan Itä-Karjala tullut isälle tutuksi jo heti kansalaissodan jälkeen, jolloin hän toimi etap-

Sailojen perhe Pirttilahdessa jatkosodan aikaan.

pipäällikkönä Uhtualla vuonna 1918. Isä halusi vielä kerran kuulla ukkojen ja akkojen laulua. Kun jatkosota oli asettunut rauhalliseksi asemasodaksi, päättivät isä ja äiti lähteä Itä-Karjalaan, rintamalle. Lupa saatiin ja matkaan lähdettiin kesällä 1943. Matkanteko 2,5- ja pian 4-vuotiaiden lasten sekä juuri syntyneen pienen vauvan kanssa täpötäydessä junanvaunussa oli vaivalloista, olihan mukaan otettu niin taloustavarat, kipsit, savet kuin työvälineetkin. Matkan kohteena oli Vuokkiniemi. Vastaanotto oli lämmin, vastassa ollut majuri arveli, että lapsiperheen läsnäolo antaisi henkistä tukea sotilaille.

Asuinolot eivät olleet parhaat mahdolliset, ensimmäiseksi asuinpaikaksi järjestyi huone **Kati Vasaran** mökistä. Huone vilisi syöpäläisiä ja sen ainoa ikkuna oli tukittu laudoilla umpeen, etteivät kärpäset pääsisi sisään. Työtilat järjestyivät kansakoululta, jonne perhe sitten muuttikin asumaan, nukkuamaan lattialle. Mutta kätevästi työtilat ja koti olivat nyt saman katon alla.

EKL Kun pataljoonan komentaja näki Sailojen asumisen kurjuuden, järjesti hän heille syöpäisistä vapaan mökin Pirttilahdessa. Loppukesä ja syksy vuonna 1943 olivat onnellista aikaa, ympärillä oli kaunis luonto, kirkasvetinen Ylä-Kuittijärvi ja lapsille naapurimökissä ikäistään seuraa. Alpo Sailo iloitsi siitä, kuinka heidän ”korkkimattokasvatit vahvistuvat ja kehittävät vilkkaudessa”.

Pirttilahdessa syntyi kymmeniä kyläläisten muotokuvia. Sailot saivat uudet nimet, ”Saviukko” ja ”Saviakka”.

Pirttilahti oli jätettävä järven jäädyttyä, etulinjat olivat lähellä ja vihollinen voisi yllättää. Perhe palasi Vuokkiniemelle ja jonkin ajan kuluttua Akonlahteen. Sisaresi Anni kertoi minulle mielikuviaan Vuokkiniemen ajasta, hän muistaa pimeässä sairastetun tuhkarokon ja kanttiinin herkut.

Vuokkiniemellä ollessaan Sailot tapasivat lukuisia kiinnostavia kansanihmisiä ja aika kului heitä ja suomalaisia sotilaita piirrellessä ja muovailla. Sailot kävivät jatkosodan aikana myös Latvajärvellä. Siellä he tapasivat **Arhippa Pert-**

Arpád Sailo ja Eeva-Kaisa Linna sekä Sailojen pienoisteoksia.

tusen jälkeläiseksi esittäytyneen henkilön, joka kuvaili heille esi-isänsä ulkonäköä. Näin sai muotonsa Vuokkiniemellä oleva Arhippa Perttusen patsas.

Suurhyökkäyksen myötä kesällä 1944 perheen oli jätettävä Itä-Karjala ja perhe evakuoitiin Lappiin.

AS Kalevalatalo ei jättänyt isää rauhaan, ja niinpä hän vuonna 1949 Kalevalanpäivänä julkisti suunnitelmansa runonlaulajasalista, valtavasta pylvässalista, jossa runonlaulajat ja heidän läheinen maailmansa tervehtisivät kävijöitä. Keskeisiä hahmoja hänen suunnitelmassaan olivat **Pedri Shemeikka**, **Miihakali Perttunen** ja **Larin Paraske**, joiden ympärille hän kaavaili kullekin ominaista ympäristöä: riistaa, pyyntivälineitä, verkonkudontaa, kalastusta, naisten perinteisiä askareita.

EKL Alpo ja Nina Sailon jälkeensä jättämä veistos- ja relieffikokoelma on valtaisa, noin puolen tuhatta taideteosta. Vaikka Kalevalataloa ei koskaan rakennettukaan, on sen jättämä perintö haluttu säilyttää.

AS Kalevalatalon nimi haluttiin säilyttää, ja niinpä vuonna 1950 perustettiin Kalevalatalosäätiö, jonka tehtävänä oli rakentaa Kalevalatalo kalevalaisen kulttuurin keskuksiksi. Kalevalatalosäätiö toimii edelleen. Se järjesti 1994 talkoomatkan Venehjärven kylään. Siellä tulimme kysäisseeksi, kuinka voisimme osallistua Vienan runokyllien elvytysprojektiin. Asia kiinnosti minua, olihan taustalla vanhempieni kiintymys Vienan Karjalaan sekä arkkitehtina ammatillinen kiinnostus perinnerakentamiseen.

Selvisi, että Kuhmon Kulttuurikornitsan (myöhemmin Juminkekosäätiö) ja Arhippa Perttusen säätiön perustama runokyllien elvytysprojekti oli onnistunut teettämään Inhan ja Paulaharjun valokuvien perusteella Petroskoin yliopistossa arkkitehtipiirustukset tsasounan jälleenrakentamiseksi. Lesosten veljekset esittelivät meille piirustuksia, ja tästä innostuneina lupasimme auttaa sen, minkä pystyimme. Tärkeintä oli löytää ammattitaitoiset tekijät ja projektin rahoitus.

Ryhdyin Kalevalatalosäätiön kautta projektin vetäjäksi lukuisen ystäväni, sukulaisten sekä äitini ystävien avustuksella.

Onneksi oli olemassa **I. K. Inhan** kuvia Venehjärven tsasounasta vuodelta 1894 ja **Samuli Paulaharjun** kuvia vuodelta 1915. Ilman niitä jälleenrakentaminen ei olisi ollut mahdollista. Kuvat olivat hieman eri kulumista, joten niiden perusteella oli mahdollista laatia piirustukset.

EKL Lupauduit tehtävään, jossa piti löytää hankkeelle rahoitus ja perinteisen rakentamisen taitajat. Monet kokivat asian tärkeäksi ja rahaa rupesi vähitellen kertymään. Järjestitte konsertteja, myitte pienoispatsaita, muun muassa Sortavalan runonlaulajan pienoismallia sekä joulukuusia. Löytyi kalevalaista kulttuuria lähellä olevia rahoittajia. Löysit perinnerakentamista opettavia oppilaitoksia ja perinteentaitajan, josta tuli rakentamisen keskeinen henkilö. Löysit myös osaavia talkoolaisia, mm. nivalalainen eläkeläisryhmä teki tsasounan paanuspulvin ja ristin tornin huipulle sekä sisääntulokatoksen. Erään arkkitehtitoimiston kolme työntekijää tekivät tornin rungon.

AS Paikan päällä suurena apunamme oli kylän vanhin, **Santeri Lesonen**. Hän organisoivat ja sai Venehjärven kylän väen osallistumaan hankintoihin, rakentajien ruokailujen järjestämiseen ja projektin lopulla rakennustyöhön.

Elokuun 14. päivänä vuonna 2004 Isä **Nikodim** Kostamuksesta vihki tsasounan käyttöön lausuen: ”Tämähän on ihme!”

Nyt Venehjärven tsasounassa soi kolme pronssikelloa, jotka on valettu Juutilan valimossa Kaavilla, huomattavan sopuisaan hintaan. Pääikonin lahjoitti Kalevalaseura. Taidemaalari **Vitali Dobrinin** opiskelijakaveri maalasi useita ikoneja, joille Vitali myös hankki rahoituksen. Samuli Paulaharjun pojan tytär **Maijukka Paulaharju** on myös maalannut kolme ikonia tsasounaan.

Eeva-Kaisa Linna keskustelelee tällä palstalla karjalaisuuteen liittyvistä asioista.

Kesän karjalaiset menovinkit

TOUKOKUU

18.5. Kyykkää: Boris Karpelan muistokilpailu. Pirkkolan urheilupuisto, Helsinki

19.5. Karjalan Rahvahan Liiton 30-vuotisjuhla-kokous. Petroskoi, Karjalan tasavalta.

22.5. klo 17.00-18.30 Vienan karjalan kulttuurin ja kielen kerho. Ortodoksisen seurakunnan kerhohuone, Torikatu 74, Oulu. Lisätiedot: www.pohjoisvienaseura.fi

KESÄKUU

8.6. Uhtuan karjalaisten perinteinen kesäjuhla. Kalevalan kulttuuritalo, Uhtua (Kalevala) Vienan Karjala.

14.-16.6. Perinteiset Kansainväliset laulujuhlat. Sortavala, Karjalan tasavalta. Laulutapahtuma omistettu Karjalan tasavallan 100-vuotisjuhlalle ja Kalevalan 170-vuotisjuhlalle.

14.-16.6. Karjalan Liiton Karjalaiset kesäjuhlat. Hämeenlinna. Lisätiedot: www.karjalanliitto.fi

23.6. Borovoin kylän päivä. Borovoi, Vienan Karjala.

26.-30.6. Musiikkijuhla Sommelo / Ethno Music Festival, musiikkijuhla, konsertteja, kursseja, yleisöluentoja, taidenäyttelyitä. Kuhmo (järjestetään Kainuussa ja Vienan Karjalassa) Lisätiedot: puh. 044 350 1393

27.6-1.7. Vienan karjalan ja kulttuurin kurssi Uhtualla. Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Karjalan Sivistysseura ry, puh. 050 505 5531, toimisto@karjalansivistysseura.fi tai www.karjalansivistysseura.fi

29.-30.6. Luusalmen kylän pruasniekka "Luusalmen kisat". Luusalmen kylä, Vienan Karjala.

30.6.-2.7. Musiikkijuhla Sommelon Vienan kulttuurimatka Jyskyjärvelle, Haikolaan ja Uhtualle.

Musiikkijuhla Sommelo tarjoaa etnokulttuuria Suomessa ja Vienan Karjalassa 30.6. - 2.7.

Venäjäillä voi kesällä törmätä pieniin yllätyksiin, kuten lehmään.

Lisätiedot ja ilmoittautumiset 10.6. mennessä, joko matkatoimistoon tai Sommelon toimistoon: akyllonen@kuhmo.net tai A. Kylönen Oy, Kainuun Matkatoimisto 08 655 0256 tai

8.-14.7. Kaustinen Folk Music Festival. Kaustinen. Lisätiedot: <http://kaustinen.net>

12.7. Petrunpäivän pruasniekka Uhtualla. Kalevalan ortodoksinen kirkko, Uhtua (Kalevala) Vienan Karjala.

14.7. Kirjallisuusfestivaali. Haikola, Vienan Karjala. Lisätiedot: Arhippa Perttusen säätiö.

21.-27.7. Karjalan kielen (livvinkarjala) ja karjalaisen kulttuurin viikko. Kizän museosaari, Karjalan tasavalta. Lisätiedot: Karjalan Liitto, puh. 09 7288 170, toimisto@karjalanliitto.fi

27.7.-28.7. Kyykän Bombaturnaus. Porokylän koulu, Mähköntie 19, Nurmes.

ELOKUU

1.-5.8. Iljan päivän pruasniekka -matka Vuokkiniemelle. Lisätiedot ja ilmoittautumiset: tuula.takamaki@saunalahti.fi, puh. 040 719 3201 tai irma.lahti@delisanet.fi, puh. 050 5688 550.

14.8. Marja Makovei -juhla Vuonnisessa. Vuonninen, Vienan Karjala.

14.-19.8. Junamatka Tverin Karjalaan. Vierailut karjalaisissa kylissä ja Tverin kaupungissa, osallistutaan Tolmatsun piirakkajuhliin. Oppaana Ljudmila Gromova. Lisätiedot: <http://www.tverinkarjala.fi/>

24.-25.8. Sukututkimuskurssi, osa 2: johdatus rajakarjalaiseen ja aunuksenkarjalaiseen sukututkimukseen. Kalliolan kansalaisopisto, Sturenkatu 11, 00510 Helsinki. Lisätiedot ja ilmoittautumisohteet: Karjalan Sivistysseura ry, puh. 050 505 5531, toimisto@karjalansivistysseura.fi tai www.karjalansivistysseura.fi

25.8. Jyskyjärven kyläjuhla. Jyskyjärvi, Vienan Karjala.

Uhtualla juhlietaan Petrunpäivän pruasniekkaa 12. heinäkuuta.

olga.pirainen@runolaulu.fi tai 044 700 1441.

HEINÄKUU

6.7. Borovoin kylän perustamisesta 55 vuotta -juhla. Borovoi, Vienan Karjala.